

N:o 135.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående
ändrade grunder för barnmorskornas pensionsanstalt;
gifven Stockholms slott den 4 april 1910.*

Under åberopande af bifogade utdrag af protokollet öfver civil-
ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå Riksdagen
1:o) att godkänna följande ändrade grunder för barnmorskornas
pensionsanstalt att gälla från och med år 1912:

Anstalten afser att bereda ålderdomsunderstöd åt här i riket legiti-
merade barnmorskor, hvilka utöfva yrkesmässig verksamhet såsom
sådana.

Skyldig att inträda såsom delägare i anstalten är hvarje legitime-
rad barnmorska, som efter 1912 års ingång i en ålder, ej uppgående
till 40 år, erhåller anställning hos kommun mot åtnjutande af fast aflö-
ning eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande
400 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner
må inräknas med sammanlagdt högst 100 kronor.

Berättigad att inträda såsom delägare i anstalten är hvarje annan
legitimerad barnmorska, som här i riket utöfvar yrkesmässig verksam-
het såsom sådan och icke uppnått en lefnadsålder af 60 år.

Anmälan om inträde i anstalten göres för barnmorska, som är
skyldig att inträda såsom delägare, af vederbörande kommun eller barn-
bördshus; och skall denna anmälan vara åtföljd af, förutom handlingar,
som visa, att barnmorskan är skyldig att inträda i anstalten, kommu-
nens eller barnbördshusets uttryckliga förklarande, huruvida och till
hvilket belopp kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna
årsbidrag till barnmorskans pensionering.

Annan barnmorska, än nyss är nämnd, har att själf hos anstalten
göra ansökan om inträde med bifogande af handlingar, som utvisa, att
hon är berättigad till inträde; och bör dylik ansökan af barnmorska,
som har anställning hos kommun eller å barnbördshus, så vidt ske kan,
vara åtföljd af kommunens eller barnbördshusets förklarande, huruvida
och till hvilket belopp kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att
lämna årsbidrag till hennes pensionering.

Delägare är pliktig att årligen intill det år, då hon berättigas uppbära pension, till anstalten inbetala 10 kronor, dock icke under längre tid än 20 år.

I fråga om barnmorska, som är skyldig att inträda såsom delägare i anstalten, ansvarar den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan har anställning, eller, där anställningen är fästad vid två eller flera kommuner gemensamt, den folkrikaste bland dem för afgiftens behöriga erläggande.

Det ankommer på kommun eller barnbördshus att bestämma om erläggande af årsbidrag till pensionering af barnmorska, anställd hos kommunen eller å barnbördshuset, dock med iakttagande däraf att minsta årsbidraget utgör 10 kronor.

Delägare må, utöfver henne åliggande årsafgift, göra frivilliga insatser för beredande af högre pension.

Försummar delägare, som icke är skyldig att kvarstå i anstalten, att under två på hvarandra följande år inbetala föreskrifven årsafgift, upphör hon att vara delägare i anstalten och förlorar sin hos densamma innestående behållning, därest ej Kungl. Maj:t i särskilda fall finner skäligt härifrån medgifva undantag.

Barnmorska, som blifvit förklarad för alltid förlustig rättigheten att utöfva barnmorskeyrket, upphör ock att vara delägare i anstalten, men äger att återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta.

Rätt att komma i åtnjutande af pension från anstalten inträder för delägare, som fullgjort föreskrifna inbetalningar, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, och sedan hon uppnått en lefnadsålder af 55 år eller, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urståndsatt att vidare utöfva barnmorskeyrket, 50 år, i hvilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till 12 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska.

Pensionen, hvilken, därest den pensionsberättigade är anställd hos kommun eller å barnbördshus, icke må uppbäras förr än från och med månaden näst efter den, hvarunder hon frånträdt denna befattning, utgår i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt af Kungl. Maj:t fastställd dödlighetstabell och räntefot, hvilken senare ej må sättas lägre än till fyra procent, är beroende på storleken af de insatser, som blifvit af eller för henne gjorda, och af de henne därutöfver enligt nedanstående bestämmelser för pensionens ökning tillgodoräknade belopp.

Hvarje i anstalten delaktig barnmorska, hvilken har anställning hos kommun mot åtnjutande af fast aflöning eller å barnbördshus mot

åtnjutande af årslön, ej understigande 400 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagdt högst 100 kronor, tillgodoräknas årligen ett bidrag för hennes pensionering lika stort med de insatser tillsammanlagda, hvilka under året blifvit af eller för henne gjorda, dock att detta årsbidrag icke för någon må öfverstiga 25 kronor eller beräknas för längre tid än 20 år eller för delägare, som uppnått 60 års ålder.

Detsamma gäller om delägare, som af kommun anställts att mot ersättning af kommunen för hvarje förrättning betjäna dess fattiga och för hvilken kommunen förbundet sig att erlægga årsbidrag till hennes pensionering.

Delägare, som icke vidare innehar sådan anställning, som afses i näst föregående två punkter, tillgodoräknas dock bidrag enligt angifna grunder, därest hon under sammanlagdt 12 år fått tillgodoräkna sig sådant bidrag.

Sammanlagda kapitalvärdet af de återstående pensionsbelopp, som enligt fastställda försäkringstekniska grunder motsvara de redan gjorda och de tillgodoräknade inbetalningarna, utgör anstaltens försäkringsfond.

Staten bidrager till delägarnas pensionering på det sätt, att statsverket årligen betalar den summa, som erfordras för försäkringsfondens fyllande till det belopp, hvartill den på grund af bestämmelserna i närmast föregående punkt bör uppgå.

Pensionstagare, som genom laga kraftvunnet beslut förklarats förlustig medborgerligt förtroende, har förlorat all rätt till pension, men äger återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta, och jämväl med afdrag af hvad såsom pension uppburits.

Vidare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen

2:o) att godkänna följande bestämmelser att redan före den 1 januari 1912, så snart ske kan och i den mån Kungl. Maj:t föreskrifver, träda i tillämpning:

Legitimerad barnmorska, som enligt nu gällande bestämmelser icke är berättigad till inträde i anstalten, men utöfvar yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska och icke uppnått en lefnadsålder af 60 år, äger att inträda såsom delägare under de villkor, som i nu föreslagna grunder stadgas för barnmorska, hvilken ej är anställd i kommuns tjänst eller å barnbördshus.

Barnmorska, som enligt nu gällande bestämmelser för pensionsanstalten skall upphöra att vara delägare i anstalten på grund därpå att hon icke vidare innehar sådan anställning hos kommun eller å barn-

bördshus, som medför tillträde till anstalten, berättigas kvarstå i anstalten under de villkor, som enligt nu föreslagna grunder skola gälla, dock under förutsättning att vederbörande barnmorska inom af riksförsäkringsanstalten föreskrifven tid förklarar sig villig att jämväl i öfrigt underkasta sig dessa grunder, i hvad angår upphörande af delägarskap i anstalten.

Ofvan föreslagna bestämmelser angående rätt att komma i åtnjutande af pension redan vid tidigare ålder än nu är stadgad må vinna tillämpning jämväl å barnmorska, som före den 1 januari 1912 blifvit delägare i pensionsanstalten, om hon inom viss, af riksförsäkringsanstalten föreskrifven tid förklarar sig villig att underkasta sig påföljden att icke efter uppnådda 60 år komma i åtnjutande af statsbidrag.

För delägare, som vunnit inträde i anstalten före den 1 januari 1912, skola ofvanstående bestämmelser om sättet för pensions beräkande jämväl äga tillämpning.

Den enligt nu gällande bestämmelser bildade säkerhetsfonden öfverföres till anstaltens besparingsfond samt fördelas på denna fonds delägare i förhållande till hvars och ens andel däri; och skall hvarje delägares därefter befintliga behållning i besparingsfonden tillgodoräknas henne såsom insats för pension i enlighet med ofvannämnda försäkringstekniska grunder, dock att statsbidrag för sådan insats icke må tillgodoräknas.

Slutligen vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

3:o) att från och med år 1911 höja det till bestridande af statens bidrag till pensionering af barnmorskor å riksstatens tionde hufvudtitel anvisade förslagsanslag å 20,000 kronor med 10,000 kronor eller till 30,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Hugo Hamilton.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 4 april 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER,
VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet grefve Hamilton anförde.

I enlighet med hvad Kungl. Maj:t i proposition till 1904 års riksdag föreslagit har Riksdagen nämnda år godkänt vissa grunder för inrättande af en anstalt för beredande af åldersdomsunderstöd åt barnmorskor samt i sammanhang därmed å riksstatens tionde hufvudtitel anvisat dels för bestridande af statens bidrag till pensioneringen enligt dessa grunder ett förslagsanslag å 20,000 kronor, dels till gäldande af kostnaden för förvaltningen af barnmorskornas pensionsanstalt ett förslagsanslag å högst 11,000 kronor att årligen utgå från och med år 1905. Den 31 december 1904 har därefter Kungl. Maj:t utfärdat reg-

Ändrade
grunder för
barnmor-
skornas
pensions-
anstalt.

lemente för nämnda pensionsanstalt, hvilken skulle träda i verksamhet med år 1905.

*Nu gällande
grunder för
pensions-
anstalten.*

Enligt reglementet är skyldighet stadgad att inträda såsom delägare i pensionsanstalten för hvarje legitimerad barnmorska, som, efter det anstalten trädt i verksamhet, i en ålder, ej uppgående till 45 år, erhåller anställning hos kommun eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande 200 kronor, hvori värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagdt högst 75 kronor. Berättigad att såsom delägare inträda i anstalten är ej mindre hvarje legitimerad barnmorska, som, då anstalten trädde i verksamhet, redan innehade sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som nyss är nämnd, och icke uppnått en lefnadsålder af 50 år eller, sedan anstalten trädt i verksamhet, i en ålder, öfverstigande 45 år, men icke uppgående till 50 år, erhållit dylik anställning, än äfven hvarje legitimerad barnmorska, som af kommun anställts mot bestämd ersättning för hvarje förrättning, så framt hon af anstaltens styrelse pröfvas af denna kommunala anställning hafva en årsinkomst, ej understigande 200 kronor, och som icke uppnått en lefnadsålder af 50 år; ankommande dock på anstaltens styrelse att, då särskilda lokala förhållanden därtill föranleda, på framställning af vederbörande kommun och efter medicinalstyrelsens hörande, meddela legitimerad barnmorska, som är anställd hos kommun, inträde i anstalten, äfven om hennes löneförmåner skulle understiga 200 kronor om året.

Delägare är pliktig att årligen till och med det år, hvarunder hon fyller 64 år, till anstalten inbetala 10 kronor, dock icke under längre tid än 20 år.

Den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan har anställning, eller, där anställningen är fästad vid två eller flera kommuner gemensamt, den folkrikaste bland dem ansvarar för afgiftens behöriga erläggande.

Det ankommer på kommun eller barnbördshus att bestämma om erläggande af årsbidrag till pensionering af barnmorska, anställd hos kommunen eller å barnbördshuset, dock med iakttagande därpå att minsta årsbidraget utgör 10 kronor.

Delägare må, utöfver henne åliggande årsafgift, göra frivilliga insatser för beredande af högre pension, dock må under ett och samma kalenderår dessa frivilliga insatser icke uppgå till högre belopp än 100 kronor.

För hvarje i anstalten delaktig barnmorska betalar statsverket såsom bidrag till hennes pensionering ett belopp lika stort med de in-

satser tillsammanantagna, hvilka under året blifvit af eller för henne gjorda, dock att statens årsbidrag icke för någon utgår med högre belopp än 25 kronor eller under längre tid än 20 år.

Anmälan om inträde i anstalten göres för barnmorska af vederbörande kommun eller barnbördshus, och skall denna anmälan vara åtföljd af, förutom handlingar, som visa, att barnmorskan är skyldig eller berättigad att inträda i anstalten, ej mindre kommunens eller barnbördshusets uttryckliga förklarande, huruvida kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna årsbidrag till barnmorskans pensionering eller icke, än äfven, där barnmorskan icke är skyldig att vara delägare i anstalten, barnmorskans skriftliga tillkännagifvande, att hon önskar inträda såsom delägare i densamma.

Delägare, som icke vidare innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, upphör att vara delägare i anstalten, men är berättigad att utbekomma sitt på egna insatser grundade tillgodohafvande hos anstalten med därå upplupen ränta, dock äger barnmorska, som i 12 år varit delägare i anstalten och därunder fullgjort föreskrifna inbetalningar, kvarstå såsom delägare.

Barnmorska, som blifvit förklarad förlustig rätten att utöfva barnmorskekonsten, upphör ock att vara delägare i anstalten, men äger att återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta.

Rätt att komma i åtnjutande af pension från anstalten inträder för delägare, som fullgjort föreskrifna inbetalningar, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, däraf minst 12 år i sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, och sedan hon uppnått en lefnadsålder af 65 år eller, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urståndssatt att vidare utöfva barnmorskeyrket, 55 år, i hvilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till förenämnda 12 tjänstår hos kommun eller å barnbördshus.

Pensionen, hvilken icke må uppbäras förr än från och med månden näst efter den, hvarunder den pensionsberättigade frånträdt den befattning, på grund hvaraf hon senast åtnjutit delägarskap i anstalten, utgår i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt försäkringstekniska grunder är beroende på storleken af hvad för henne blifvit öfverfördt till pensionsfonden.

Pensionstagare, som genom laga kraftvunnet utslag förklarats förlustig medborgerligt förtroende, har förlorat all rätt till pension, men äger återkomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta, och jämväl med afdrag af hvad såsom pension uppburits.

Pensionsanstalten förvaltas af riks försäkringsanstalten, dock med den inskränkning, att det tillkommer postsparbanken att mottaga insättningar och utbetala pensioner samt styrelsen för postsparbanken att förvalta pensionsanstaltens medel.

Sedermera har, i enlighet med hvad 1908 års riksdag på framställning af Kungl. Maj:ts medgifvit, rätten till inträde i barnmorskornas pensionsanstalt utsträckt att omfatta äfven de barnmorskor, som den 1 januari 1905 redan uppnått 50 års ålder och hvilka den 1 december 1908, då bestämmelserna om samma utsträckning trädte i kraft, innehade sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som enligt gällande reglemente för pensionsanstalten medförde tillträde till densamma. För beredande af ålderdomsunderstöd åt dessa äldre barnmorskor äro gällande följande grunder.

Pensionstagarna fördelas med afseende å åtnjutande af pension i två klasser, den ena med rätt till pension å 100 kronor och den andra med rätt till pension å 150 kronor om året.

Inträde i pensionsanstalten med rätt till pension å 100 kronor erhålles af till inträde eljest berättigad barnmorska, om den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan är anställd, förbinder sig att till pensionsanstalten inbetala de afgifter, som, efter försäkringstekniska grunder beräknade, motsvara en tredjedel af kostnaden för den pension, som skall utgå till barnmorskan.

Inträde med rätt till pension å 150 kronor medgifves åter, om kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att till pensionsanstalten inbetala de afgifter, som, efter enahanda grunder beräknade, motsvara hälften af samma kostnad.

Anmälan om inträde i pensionsanstalten skulle af den kommun eller det barnbördshus, där barnmorska är anställd, för henne göras före den 1 januari 1910.

Rätt att komma i åtnjutande af pension inträder för barnmorska, för hvilken föreskrifna inbetalningar fullgjorts, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, däraf minst 12 år i sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, och sedan hon uppnått en lefnadsålder af 65 år, dock att barnmorska, som af kommunen anställts utan fast arfvode, men mot bestämd ersättning för hvarje förrättning, må kunna i särskilda fall af pensionsanstaltens styrelse tillerkännas rätt till pension, äfven om hon icke under 12 år haft den årsinkomst af denna kommunala anställning, som i reglementet bestämts.

Till gäldande af utgående pensioner skola i första hand användas de afgifter, hvilka, på sätt nämnts, skola inbetalas af kommun eller barnbördshus och hvilka särskildt för sig förvaltas.

Staten åtager sig den återstående kostnaden för pensionernas utgående.

I öfrigt skola beträffande anmälan om inträde i anstalten, förlust af rätt till delaktighet däri och förlorande af rätt till pension i tillämpliga delar gälla de af Riksdagen tidigare godkända grunder för barnmorskornas pensionsanstalt, dock att pensionsanstaltens styrelse må kunna medgifva barnmorska, som af kommun anställts utan fast arvode men mot bestämd ersättning för hvarje förrättning, rätt att i anstalten, kvarstå, oaktadt hennes årsinkomst af denna kommunala anställning icke uppgått till 200 kronor, samt att vid förlust af rätt till delaktighet i pensionsanstalten eller af rätt till pension återgäldande af inbetalningar, som gjorts för delägare, äger rum endast i fråga om de belopp, med hvilka delägare visas hafva bidragit till de af kommun eller barnbördshus gjorda inbetalningarna.

I den mån de afgifter, som för beredande af pension åt ifrågasvarande äldre barnmorskor komma att till pensionsanstalten inbetalas af kommun eller barnbördshus, framdeles visa sig icke förslå till täckande af därför erforderliga kostnader, skulle Kungl. Maj:t af Riksdagen äska därför erforderligt anslag.

Innan genom 1904 års riksdags beslut ofvan angifna grunder för beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor fastställdes, hade denna fråga länge varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet.

Redan i skrifvelse den 5 maj 1888 hade Riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета förslag till en allmän pensionsinrättning för barnmorskor jämte förslag till de bidrag från staten, som därför kunde anses behöfliga. I anledning häraf afläts till 1895 års riksdag proposition angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor. Enligt detta förslag skulle inrättas en anstalt, som skulle afse att bereda ålderdomsunderstöd åt här i riket legitimerade barnmorskor, hvilka genom långvarig och nitisk yrkesutöfning gjort sig af sådant understöd förtjänta. Förslaget omfattade icke blott de i kommuners tjänst anställda barnmorskor utan äfven enskildt praktiserande.

Beträffande frågan huruvida äfven de enskildt praktiserande barnmorskorna borde medtagas vid pensioneringen yttrade föredragande departementschefen, att, om staten i den allmänna hälsovårdens intresse borde medverka till ålderdomsunderstöd åt barnmorskorna, torde däraf

*Historisk
öfversikt.*

också följa, att statens åtgärder i detta syfte borde afse icke blott de i kommuners tjänst anställda utan äfven de enskildt praktiserande barnmorskorna. De senare vore nämligen ur allmänna hälsovårdens synpunkt lika nödvändiga som de förra, enär i flera kommuner, särskildt större städer, inga aflönade barnmorskor funnes. Denna proposition blef emellertid icke af Riksdagen bifallen.

I anledning af enskild motion anhöll sedermera Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 13 maj 1898, att Kungl. Maj:t ville taga under förnyad ompröfning, på hvilka sätt ålderdomsunderstöd lämpligen kunde beredas de i *kommuners tjänst* anställda barnmorskorna, och till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill undersökningen kunde gifva anledning.

Efter verkställd utredning aflät Kungl. Maj:t den 19 januari 1901 proposition till Riksdagen angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor.

Propositionerna af 1895 och 1901, hvilka båda afsågo inrättande af en anstalt för beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor, skilde sig från hvarandra hufvudsakligen därutinnan, att den förra afsåg såväl i kommunal tjänst anställda som enskildt praktiserande barnmorskor, den senare däremot hufvudsakligen endast sådana, som hade kommunal anställning. Båda förslagen fordrade för erhållande af fullt årligt understöd, att barnmorska efter ingången af det år, då anstalten trädde i verksamhet, förvärfvat minst 30 tjänstår samt därjämte antingen uppnått 65 års ålder eller ock fyllt 55 år och genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urståndsatt att vidare utöfva sitt yrke. Därutöfver innehöllo förslagen särskilda bestämmelser om de villkor, hvarunder afkortadt understöd skulle kunna i vissa fall erhållas. I afseende å beräkningen af tjänstår skilde sig förslagen något från hvarandra, beroende därpå att 1895 års förslag äfven afsåg enskildt praktiserande barnmorskor. För barnmorska med kommunal anställning upptogo båda förslagen såsom tjänstår hvarje år, hvarunder barnmorska i sådan egenskap varit af en eller flera kommuner aflönad med en fast årslön af sammanlagdt minst 200 kronor — däruti naturaförmåner, bostad och vedbrand fingo inräknas med ett belopp af sammanlagdt högst 75 kronor — och verkligen utöfvat yrket. Beträffande de enskildt praktiserande barnmorskorna måste tydligen en annan norm utfinnas för beräkandet af tjänstår. Beräkningsgrunden blef i detta fall antalet under året verkställda förlossningar. Med denna beräkningsgrund kunde äfven i kommuns tjänst anställd barnmorska, som på grund af för ringa årslön icke kunde med stöd af sin kommunala anställning be-

räkna tjänstår, likväl, om hon verkställt tillräckligt antal förlossningar, komma i åtnjutande af förmånen af understöd i likhet med enskildt praktiserande barnmorska. Denna kategori af kommunalt anställda barnmorskor blef följaktligen genom 1901 års förslag utesluten från förmånen af åldersunderstöd. Däremot upptog detta förslag två nya grupper af barnmorskor, nämligen dels barnmorska, hvilken såsom föreståndare, instruktionsbarnmorska eller sköterska å barnbördshus åtnjöt en fast årslön af 200 kronor, däruti naturaförmåner, bostad och vedbrand fingo inräknas till ett sammanlagdt belopp af högst 75 kronor, och dels vissa inom stadskommuner praktiserande barnmorskor, som, utan att vara anställda i kommunens tjänst, af kommunen åtnjöto ersättning enligt taxa för betjänande af fattiga barnaföderskor.

Anledningen till att förslagen icke medtagit alla i kommuns tjänst anställda barnmorskor utan endast dem, som åtnjöto en viss minimilön, har, enligt hvad som framgår af motiveringen till 1895 års förslag, hufvudsakligen varit den, att många af de i kommunal tjänst anställda barnmorskorna utöfvade yrket i så ringa utsträckning, att deras tid endast i obetydlig mån togs i anspråk för detta ändamål, och att de därför icke kunde anses i den allmänna hälsovårdens intresse utföra ett så omfattande arbete, att det borde berättiga dem till åldersunderstöd.

Beträffande kostnaderna för pensioneringen föreslogs uti 1895 års proposition, såsom redan nämnts, att dessa skulle bestridas genom afgifter af kommuner och i deras tjänst anställda barnmorskor samt genom fyllnadsbidrag af staten, samt vidare att kommunernas bidrag skulle utgå med en årlig afgift till anstalten, beräknad efter 1 öre för hvarje person, som, enligt de under året af statistiska centralbyrån till ledning vid riksdagsmannaval offentliggjorda folkmängdsuppgifter, tillhört kommunen, samt att hvarje hos kommun mot fast lön anställd barnmorska med rätt till tjänstårsberäkning skulle vara skyldig att till anstalten lämna ett årligt bidrag af 5 kronor.

Dessa bestämmelser voro bibehållna i 1901 års förslag, som därjämte innehöll föreskrift, att barnmorska, som under ett kalenderår innehaft sådan anställning å barnbördshus eller sådant uppdrag af stadskommun, att hon finge räkna samma år såsom tjänstår, skulle likaledes vara skyldig att till anstalten lämna ett årligt bidrag af 5 kronor. För afgifters inlevererande till anstalten skulle vederbörande kommun eller barnbördshus svara; dock skulle, om anställningen varit fäst vid två eller flera kommuner gemensamt, ansvaret för afgiftens inleverande ligga å den folkrikaste af dem.

Det fulla årliga understödet var i 1895 års förslag upptaget till 200 kronor för barnmorskor, anställda i tjänst hos kommun, och 150 kronor för enskildt praktiserande. Understödet till dessa senare hade satts lägre än till de förra af den anledning, att de enskildt praktiserande barnmorskorna icke själfva hade att erlægga något bidrag till pensioneringen. 1901 års förslag bibehöll det fulla årliga understödet vid beloppet 200 kronor.

Riksdagen afslog jämväl propositionen till 1901 års riksdag, hufvudsakligen på grund däraf att Riksdagen icke ansåg sig kunna godkänna den i Kungl. Maj:ts förslag intagna bestämmelsen, att kostnaden för pensioneringen skulle bestridas, förutom genom bidrag af staten och af barnmorskorna själfva, genom obligatoriska afgifter från rikets samtliga kommuner, men anhöll Riksdagen i skrifvelse den 29 maj 1901, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till beredande af ålderdomsunderstöd åt de i kommuners tjänst eller å barnbördshus anställda barnmorskor, byggdt på den grundsats att det blefve beroende på frivilliga beslut från kommunernas sida, huruvida de skulle medverka till att bereda sina barnmorskor ifrågavarande förmån och i så fall förplikta sig att erlægga de därför stadgade afgifter, samt i öfrigt anordnadtt vare sig i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af Kungl. Maj:t i sådant afseende vid 1901 års riksdag framlagda förslag eller ock i enlighet med det system, som af Riksdagen nyssnämnda är gillats beträffande pensionering af vissa sjuksköterskor.

Vid anmälan den 11 mars 1904 inför Kungl. Maj:t af Riksdagens förutnämnda skrifvelse den 29 maj 1901 yttrade föredragande departementschefen i fråga om delaktighet i pensionsanstalten:

»Enligt 1901 års förslag, där pensionsrätten var beroende af visst antal tjänstår, förvärfvade i viss anställning, medförde anställning hos kommun eller å barnbördshus mot årslön, bestämd på sätt nyss är nämndt, rätt att beräkna tjänstår. Om nu pensionsanstalten skulle organiseras enligt det af medicinalstyrelsen föreslagna systemet, enligt hvilket pensionens storlek blir beroende af storleken af den för barnmorskan genom gjorda insatser samlade fond, kunde ifrågasättas, huruvida icke äfven barnmorskor med mindre aflönning än 200 kronor skulle kunna vinna inträde i pensionsanstalten. Man kunde nämligen tycka, att det borde stå öppet äfven för dessa lägre aflönade barnmorskor att genom årliga insättningar bereda sig möjlighet af ålderdomsunderstöd. Men samma skäl torde kunna åberopas äfven till förmån för enskildt praktiserande barnmorskor. Då det emellertid icke nu kan ifrågasättas att medtaga äfven dessa senare, måste man

från rätten att vinna inträde i pensionsanstalten undantaga vissa af de barnmorskor, som äro anställda hos kommun mot åtnjutande af viss årslön. De sämst aflönade af dessa närma sig tydligen gränsen för de enskildt praktiserande, och om man icke uppställer fordran af en viss minimilön såsom villkor för tillträde till pensionsanstalten, kommer man i själfva verket att utvidga pensionsanstalten till att omfatta alla barnmorskor. Vill man därför, såsom Riksdagen jämväl i sin nu förevarande skrifvelse förutsatt, från delägarskap i anstalten utesluta enskildt praktiserande barnmorskor, måste man också genom uppställande af fordran på en minimilön göra en begränsning äfven inom den kategori af barnmorskor, som åtnjuta aflöning af kommun. Att i förevarande fall bestämman en lägre minimiaflöning för rätt till inträde i anstalten än föregående förslag upptagit såsom medförande rätt till tjänstårsberäkning, synes mig icke böra ifrågasättas, då de skäl, som föranledt dess bestämmande till 200 kronor, äfven i detta fall torde i hufvudsak äga sin giltighet.

Äfven barnmorskor, anställda af kommun mot bestämd ersättning för förrättning, voro enligt 1901 års förslag berättigade att på grund af denna anställning räkna tjänstår. Denna förmån var dock endast tillerkänd sådana barnmorskor, som af stadskommun erhållit uppdrag att, mot bestämd ersättning af kommunen för hvarje förrättning, tillhandagå fattiga med förlossningsbiträde. Och icke ens alla dessa skulle få komma i åtnjutande af denna förmån, utan endast de, till hvilka under året af kommunen utbetalts fullt 200 kronor såsom ersättning för lämnadt förlossningsbiträde. Minimibeloppet af denna årsinkomst var sålunda detsamma, som förutsatts såsom minimilön för aflönad barnmorska med afseende å dennas rätt att beräkna tjänstår. Denna likställighet mellan de två kategorierna af barnmorskor i kommunal anställning har öfvergifvits i medicinalstyrelsens nu föreliggande förslag. Såsom jag redan i det föregående omnännt, skulle enligt förslaget alla de barnmorskor (i en viss ålder), som af kommun anställdes mot bestämd ersättning för hvarje förrättning och anmälts till inträde i anstalten med åtagande för kommunen att för henne årligen erlægga en viss afgift, blifva delägare i anstalten. Mot en sådan bestämmelse kan tydligen göras samma invändning, som gjorts mot utsträckande af tillträdet till pensionsanstalten att omfatta alla med fast lön hos kommun anställda barnmorskor. Det torde nämligen icke kunna angifvas något allmängiltigt skäl, hvarför icke en kommun, som har hos sig anställd en barnmorska mot en obetydlig årslön, icke skulle äga samma rätt att, mot erläggande af viss årsavgift, få anmäla sin barnmorska till inträde i anstalten, som förslaget tillerkänt hvarje kommun, som anställt barnmorska mot viss taxa.

Den årsinkomst, en sådan barnmorska har på grund af sitt kommunala uppdrag, måste nämligen i många fall vara helt ringa, då man vet, att så obetydliga städer som t. ex. Skeninge och Hedemora hafva barnmorskor anställda endast mot ersättning enligt taxa. Sådana barnmorskor synas mig icke kunna på grund af det kommunala uppdrag de erhållit betraktas såsom anställda i kommuns tjänst. Riksdagen yttrar visserligen i sin skrifvelse, att den rätt, som föreslagits att medgifvas stadskommun, att få delaktighet i anstalten under vissa villkor för barnmorska, som vore anställd hos kommunen mot ersättning enligt viss taxa, syntes böra utsträckas att gälla alla kommuner. Men härmed har Riksdagen tydligen endast menat, att landt- och stadskommun borde i detta afseende vara likställda. Ställer man sig på den ståndpunkt, som 1901 års förslag intar, och som Riksdagen fortfarande vidhållit, nämligen att den ifrågasatta pensionsanstalten skall omfatta endast i kommuners tjänst eller å barnbördshus anställda barnmorskor, torde en sådan utsträckning af rätten till inträde i pensionsanstalten, som medicinalstyrelsen nu föreslagit, icke kunna godkännas. Jag anser således, att den likställighet uti ifrågavarande afseende mellan de två kategorier af barnmorskor i kommunal anställning, som förefinnes i 1901 års förslag, fortfarande bör bibehållas. Däremot finner jag icke någon betänklighet mot att uti förevarande afseende likställa landt- och stadskommun.»

I enlighet med departementschefens sålunda uttalade åsikter afläts proposition i ämnet till 1904 års riksdag, och godkändes därvid af Riksdagen de ännu gällande grunder för barnmorskornas pensionsanstalt, för hvilka jag förut redogjort.

*Stockholms
stads hälso-
vårdsnämnds
skrifvelse.*

Uti en till Kungl. Maj:t ställd skrift har Stockholms stads hälsovårdsnämnd nu i underdånighet anhållit, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruvida icke ändring lämpligen kunde ske i gällande reglemente för barnmorskornas pensionsanstalt i syfte att rätten för barnmorska att vinna inträde och kvarstå i anstalten må erhålla en vidsträcktare omfattning än nu är förhållandet.

Till stöd härför har framhållits, att med den affattning, det nya pensionsreglementet erhållit, hafva de barnmorskor, som ej äro anställda mot viss årslön utan endast äga att af kommunen uppbära bestämd ersättning för hvarje förrättning — en anordning som förekommer i flera af rikets större städer — mycket ringa utsikt att blifva delaktiga af de förmåner, som med pensionsanstalten afsetts.

Endast om deras årsinkomst af sådana förrättningar, som ersättas af kommunen, uppgår till 200 kronor, kunna de erhålla inträde i an-

stalten. Men om under ett eller annat år denna årsinkomst nedgår, äfven med ett aldrig så obetydligt belopp, något som ju ytterst lätt kan inträffa, då särskildt i de större städerna konkurrensen på detta område ofta är mycket stor, förlora de sin delägarrätt, så framt de icke i 12 år varit delägare i anstalten. Det ena året kunna de alltså vara i åtnjutande af denna förmån, det andra icke, ett förhållande som med fullt skäl kunde betecknas såsom högst oegentligt. Härtill komme, att de förlossningar, för hvilka inom de större stadskommunerna ersättning betalas, fördela sig på så många barnmorskor (i Stockholm år 1903 på 53 och år 1904 på 58), att endast ett ringa fåtal når upp till det minimibelopp, 200 kronor, som berättigar dem till inträde i pensionsanstalten. Dessas antal var år 1905 i Stockholm endast 9.

De uppoffringar, statsverket iklädt sig för att bereda en del barnmorskor ett ringa understöd på ålderdomen, kunde således särskildt barnmorskorna i Stockholm nästan alls icke komma i åtnjutande af, hvadan hälsovårdsnämnden ansåg synnerligen behjärtansvärdt, att någon åtgärd vidtoges för åstadkommande af en ändring i detta förhållande.

Af stor vikt syntes det framför allt vara, att barnmorska, som en gång erhållit inträde i anstalten, finge där kvarstanna, så länge hon själf betalar sina årsafgifter.

Utän tvifvel vore det äfven, yttrade slutligen hälsovårdsnämnden, till stort gagn för hela landet, om alla barnmorskor, således jämväl de enskildt praktiserande, finge rätt att inträda i pensionsanstalten.

Uti afgifvet infordradt underdånigt utlåtande af den 28 december 1906 öfver berörda framställning har riksförsäkringsanstalten framhållit, att frågan om de allenast mot ersättning efter viss taxa anställda barnmorskornas delaktighet i barnmorskornas pensionsanstalt varit föremål för olika förslag.

Riksförsäkringsanstaltens utlåtande den 28 december 1906.

Nu gällande bestämmelse i berörda hänseende syntes icke hafva tillämplighet på annan kommun än Stockholms stad.

Enligt uppgifter, som af riksförsäkringsanstalten inhämtats, äro — fränsetd anställning å barnbördshus — förutom Stockholm följande städer i saknad af mot bestämd årslön anställda barnmorskor, nämligen Uppsala, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Lund, Göteborg, Lidköping, Örebro och Gäfle. I Stockholm är så ordnad, att stadens hälsovårdsnämnd utser vissa barnmorskor, hvilka hafva att mot en ersättning af 12 kronor för hvarje förrättning tillhandagå fattiga barnaföderskor. Hvad öfriga omförmälda städer angår, äro i dessa icke några särskilda barnmorskor för ändamålet utsedda, utan af stadens medel,

med undantag för Lund och Lidköping, utbetalas viss bestämd ersättning, växlande mellan 8 och 12 kronor, för lämnadt förlossningsbiträde åt medellös barnaföderska, som äger vända sig till den inom staden boende barnmorska, hon önskar anlita. I Lund och Lidköping finnes icke någon taxa fastställd.

Sammanlagda beloppet af den ersättning, som af ifrågavarande stadskommuner under hvart och ett af åren 1904 och 1905 utbetalts för lämnadt förlossningsbiträde åt medellösa barnaföderskor, framgår af följande tabell, som äfven utvisar antalet barnmorskor, till hvilka ersättningen utgått:

Stadens namn	År 1904		År 1905	
	Sammanlagda ersättningsbeloppet. Kronor.	Antal barnmorskor, till hvilka ersättningen utbetalts.	Sammanlagda ersättningsbeloppet. Kronor.	Antal barnmorskor, till hvilka ersättningen utbetalts.
Uppsala.....	121	4	141	4
Eskilstuna	208	6	268	8
Lidköping.....	340	4	400	6
Norrköping	198	5	270	10
Malmö	538	22	670	26
Lund	—	—	—	—
Göteborg	1,016	32	904	37
Lidköping.....	40	1	50	1
Örebro	380	7	470	8
Gäffe	441	12	604	14

Under intet af nämnda år hafva de ersättningsbelopp, som utbetalts till en barnmorska, uppgått till sammanlagdt 200 kronor. För flertalet barnmorskor har ersättningen understigit 100 kronor för år.

Af Stockholms stad utbetaltes under år 1905 ett sammanlagdt belopp af 5,639 kronor till 56 barnmorskor. Ersättningen uppgick till eller öfversteg 200 kronor för 8 barnmorskor. För samma år voro 86 barnmorskor utsedda att lämna biträde åt medellösa barnaföderskor.

Beträffande frågan om rätt till inträde i barnmorskornas pensionsanstalt för omförmälda barnmorskor har riksförsäkringsanstalten framhållit, att, därest man ville bibehålla principen om kommunal anställning såsom villkor för rätt till delaktighet i pensionsanstalten med åtföljande förmån af statsbidrag till pensioneringen, synes svårigen

kunna träffas någon annan lämplig anordning än den nu föreskrifna. En eftergilt i de fordringar, som för närvarande äro uppställda, skulle innebära ett uppgifvande af villkoret om verklig kommunal anställning för rätt till inträde i pensionsanstalten.

Emellertid ansåg riks försäkringsanstalten böra tagas under öfvervägande, huruvida icke vore ändamålsenligt att tillträde till pensionsanstalten bereddes samtliga i riket legitimerade praktiserande barnmorskor. Samma skäl, som föranledt statsmakterna att vidtaga åtgärder för pensionering af de kommunalt anställda barnmorskorna eller rättare en del af dessa, äger nämligen enligt riks försäkringsanstaltens mening sin giltighet äfven beträffande öfriga praktiserande barnmorskor, då från hälsovårdens synpunkt är af lika vikt, att de enskildt praktiserande barnmorskorna hafva tillfälle att förskaffa sig en lifränta eller pension, så att de icke alltför långt in på ålderdomen behöfva fortsätta utöfningen af sitt yrke.

Äfven om staten icke skulle finnas villig att lämna direkta bidrag till pensioneringen af de enskildt praktiserande barnmorskorna eller af de barnmorskor, som innehafva kommunal anställning, utan att denna anställning på grund af lönens otillräcklighet enligt gällande stadganden berättigar till inträde i pensionsanstalten, fann riks försäkringsanstalten det dock böra vara till väsentlig fördel för dessa barnmorskor, om de ägde tillfälle att, för erhållande af pension eller lifränta vid viss ålder, insätta sina besparingar i en anstalt, som icke vore anlagd på vinst och till hvars förvaltningskostnader de icke behöfde bidraga. Det torde då icke vara uteslutet, att de kommuner, som hafva barnmorska anställd mot viss årslön, ej uppgående till 200 kronor, eller som endast utbetala ersättning efter viss taxa för hvarje förrättning, skulle i många fall vara villiga att lämna bidrag till pensionering af sina barnmorskor och därigenom förhjälpa dem till ett högre pensionsbelopp än det de allenast genom egna insatser skulle ernå.

Af gjorda uttalanden under de förberedande arbetena till det förslag till beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor, som af Kungl. Maj:t framlades för Riksdagen år 1904 och hvilket af Riksdagen godkändes, framgår ock enligt riks försäkringsanstaltens åsikt, att man velat så anordna pensioneringen, att i pensionsanstalten skulle så småningom kunna intagas äfven enskildt praktiserande och med dem enligt pensionsreglementet likställda barnmorskor, utan att några större ändringar behöfde vidtagas i afseende å sättet för pensioneringens anordning.

Riks försäkringsanstalten ansåg sig likväl nu icke böra framställa något förslag till utvidgning af pensionsanstaltens verksamhet i ofvan angifna riktning. Ytterligare någon tid syntes böra afvaktas för att

se, i hvilken utsträckning de barnmorskor, som nu äro berättigade till inträde i pensionsanstalten, begagnade sig af denna rätt, samt för att utröna, huruvida öfriga barnmorskor visade något större intresse för en utvidgning af rätten till inträde i pensionsanstalten, i händelse staten icke skulle vara villig att lämna annat bidrag till deras pensionering än till gäldande af förvaltningskostnaden.

Vidkommande härefter Stockholms stads hälsovårdsnämnds framställning i hvad den afser ändring af gällande bestämmelse rörande rätten att kvarstå i pensionsanstalten erinrade riksförsäkringsanstalten, att, såsom ofvan angifvits, reglementet för pensionsanstalten innehåller, att delägare, som icke vidare innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, upphör att vara delägare i anstalten. Onekligen är denna bestämmelse enligt riksförsäkringsanstaltens mening till stor olägenhet för de barnmorskor, som en gång vunnit inträde i pensionsanstalten; och den är icke ägnad att öka benägenheten för inträde i anstalten, särskildt beträffande barnmorskor, som innehafva mera tillfällig anställning, såsom en del af de å barnbördshus anställda barnmorskor.

Visserligen äga de barnmorskor, som, på sätt nämnts, måste lämna pensionsanstalten, rätt att utbekomma sitt på egna insatser grundade tillgodohafvande hos anstalten med därå upplupen ränta, men för dem inbetalda kommunbidrag äfvensom lämnadt statsbidrag komma dem icke till godo utan tillfalla pensionsanstaltens säkerhetsfond.

Bestämmelsen kan ock, anmärkte riksförsäkringsanstalten, leda till åtskilliga oegentligheter. Om t. ex. en delägare i pensionsanstalten på grund af sjukdom eller för hälsans vårdande är tvungen att lämna sin anställning, måste hon utträda ur pensionsanstalten. Erhåller hon sedan efter tillfrisknandet åter kommunal anställning mot årslön af 200 kronor och har hon då icke uppnått en lefnadsålder af 45 år, är hon skyldig att ånyo inträda i pensionsanstalten. Hon måste då börja med nya insättningar utan rätt att tillgodoräkna sig sin föregående delaktighet i anstalten. Med hänsyn till statsbidraget uppstår ock en oegentlighet. Har hennes första delaktighet i anstalten omfattat något eller några år, har för denna tid utgått statsbidrag. Efter hennes förnyade inträde i anstalten utgår ånyo statsbidrag och skall utbetalas för henne under 20 år, under förutsättning att hon så länge bibehåller sin delaktighet i anstalten.

Riksförsäkringsanstalten ansåg på grund häraf vara i hög grad önskvärdt, att förevarande bestämmelse ändras därhän, att barnmorska, som en gång vunnit inträde i pensionsanstalten, berättigas att däri

kvarstå, oaktadt hon icke längre innehar sådan anställning, som medför tillträde till anstalten, likväl under förutsättning att hon själf vederbörligen inbetalar stadgad årsafgift. Statsbidrag bör dock icke enligt riksförsäkringsanstaltens åsikt tillkomma henne, medan hon är i saknad af kommunal anställning, så framt hon icke efter sitt inträde i anstalten under sammanlagdt 12 år innehaft omförmäld anställning.

Bestämmelserna om villkoren för rätt att komma i åtnjutande af pension borde, i detta sammanhang och så länge nu gällande bestämmelser angående villkoren för inträde i pensionsanstalten bibehållas, enligt riksförsäkringsanstaltens mening icke göras till föremål för någon ändring. Då för delägare, som icke vidare innehar kommunal anställning, kvarstår rätten att anmäla sig till utträde ur anstalten, följer nämligen, erinrade riksförsäkringsanstalten, däraf att, om hon ser sig ur stånd att uppfylla villkoren för erhållande af pension, hon kan utträda ur pensionsanstalten, hvarvid hon återfår egna insatser med därå upplupen ränta.

Med åberopande af hvad sålunda anförts hemställde riksförsäkringsanstalten, att de af Stockholms stads hälsovårdsnämnd i dess ofvan nämnda skrifvelse gjorda framställningar icke måtte för närvarande föranleda annan åtgärd, än att sådan ändring vidtoges i de för barnmorskornas pensionsanstalts verksamhet fastställda grunder, att delägare i pensionsanstalten, som icke vidare innehar sådan anställning, som medför tillträde till pensionsanstalten, berättigas att i anstalten kvarstå, därest hon fortfarande erlägger stadgad årsafgift, dock utan rätt för henne att för den tid, nämnda förhållande är för handen, komma i åtnjutande af bidrag af statsmedel till pensioneringen, så framt hon icke efter vunnen delaktighet i anstalten under sammanlagdt tolf år innehaft anställning, hvarom förut nämnts.

Till följd af nådig remiss har medicinalstyrelsen den 18 november 1907 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och därvid beträffande först frågan om utvidgning af ifrågavarande pensionsanstalts verksamhet därhän, att den komme att omfatta samtliga i riket legitimerade praktiserande barnmorskor, i likhet med riksförsäkringsanstalten och på af densamma anförda grunder, ansett, att tiden ännu icke vore inne för att åter upptaga denna fråga, huru önskvärdt detta än i och för sig kunde vara.

Rörande åter den fråga, som egentligen föranledt Stockholms stads hälsovårdsnämnds ifrågavarande skrifvelse, eller frågan om lindring i gällande bestämmelser om rätt till kvarstående i pensionsanstalten, har

*Medicinal-
styrelsens
yttrande den
18 november
1907.*

medicinalstyrelsen instämt i nämndens härutinnan gjorda och af riks-försäkringsanstalten ytterligare utförda uttalande angående olägenheterna af de nuvarande bestämmelserna. Detta så mycket hellre som, enligt hvad styrelsen erinrat, styrelsen redan en gång förut, i sin underdåniga skrivelse af den 30 december 1901 med öfverlämnande af förslag till det nu gällande pensionsreglementet, förutsett desamma. Till deras förekommande hade medicinalstyrelsen då föreslagit, att barnmorska, som af kommunen åtnjöte ersättning enligt ofvan omnämnda, i Stockholm och ett antal andra städer använda system eller viss ersättning för hvarje förrättning, skulle, oberoende af årsinkomstens storlek, vara skyldig att ingå i pensionsanstalten, därest hon af vederbörande kommun anmäldes till inträde, med åtagande af kommunen att för henne årligen, så länge anställningen varade, till anstalten inbetala ett belopp af minst 15 kronor. Häri skulle nämligen, ansåg medicinalstyrelsen, ligga en tillräcklig garanti för att ingen annan än den, hvilken verkligen såsom barnmorska betjänade kommunen, skulle erhålla delaktighet i statsanslaget till pensionskassan. Mot detta medicinalstyrelsens förslag, som icke upptogs i det sedermera utfärdade pensionsreglementet, anmärktes hufvudsakligen, att detsamma skulle gifva en gynnsammare ställning åt ifrågavarande af stadskommuner antagna barnmorskor än åt af landskommuner antagna sådana med lägre årslön än 200 kronor. Därest emellertid äfven dessa senare under nyssnämnda villkor — det vill säga i detta fall landskommunens inbetalning för henne af minst 15 kronor årligen — erhöle delaktighet i pensionsanstalten, så skulle, framhöll medicinalstyrelsen, den anmärkta bristen på likställighet mellan land och stad därmed vara afhjälpt.

*Skrift af
ordföranden i
svenska barn-
morskeförbun-
det m. fl.*

Sedermera hafva i en till Kungl. Maj:t ingifven skrift af den 2 januari 1908 biträdande läraren vid barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm, medicine doktorn E. Alin och ordföranden i svenska barnmorskeförbundet, praktiserande barnmorskan Hanna Qvarzell, å de svenska barnmorskornas vägnar, framhållit önskvärdheten däraf att tillträde till barnmorskornas pensionsanstalt måtte beredas äfven de enskildt praktiserande barnmorskorna, äfven om något statsbidrag till deras pensionering ej kunde erhållas.

*Departements-
chefen.*

Af hvad sålunda förekommit fann jag tydligt, att åtgärd borde vidtagas för beredande åt barnmorskorna af en bättre ställning i det afseende, hvarom riks-försäkringsanstalten och medicinalstyrelsen hemställt. Emellertid syntes det mig med hänsyn till hvad såväl Stock-

holms stads hälsovårdsnämnd som barnmorskorna själfva i nyss omförmälda underdåniga skrifvelse uttalat synnerligen lämpligt, att i samband med frågan om ändring i angifna afseende i gällande bestämmelser angående barnmorskornas pensionering äfven de uttalade önskemålen om rätt till inträde i pensionsanstalten för enskildt praktiserande barnmorskor vunno beaktande. Jag fann därtill en ytterligare anledning i tillkomsten den 13 juni 1908 af lagen angående kommuns skyldighet ifråga om anställande af barnmorska, hvilken påkallade viss ändring jämväl i sagda bestämmelser. Enligt denna lag, som skall träda i kraft den 1 januari 1912, skall nämligen kommun — med undantag för stadskommun och intill densamma gränsande mindre landtkommun, som träffat aftal med tillräckligt antal af de i staden praktiserande barnmorskor att mot ersättning af kommunen för hvarje förrättning betjäna dess fattiga — hafva anställd barnmorska med fast aflöning af 300 kronor om året jämte bostad och bränsle eller ersättning därför, för såvidt ej Kungl. Maj:ts befallningshafvande, där särskilda omständigheter sådant påkalla, på ansökan medgifver, att aflöningen får utgå med skäligt lägre belopp. På min hemställan täcktes därför Kungl. Maj:t den 17 juni 1908 anbefalla riks försäkringsanstalten att, efter samråd med styrelsen för postsparbanken, afgifva utlåtande och förslag beträffande de ändringar i gällande reglemente för barnmorskornas pensionsanstalt, som kunde föranledas däraf, att alla legitimerade barnmorskor, hvilka utöfva yrkesmässig verksamhet inom riket, berättigades att erhålla inträde och kvarstå i pensionsanstalten. Vid afgifvande af ifrågavarande förslag, som ej syntes böra föranleda rubbning i gällande princip om kommunal anställning såsom villkor för statsbidrags utgående till barnmorskas pensionering, skulle riks försäkringsanstalten jämväl taga i öfvervägande, hvilka ändringar i reglementet, som kunde påkallas af den omförmälda lagen angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska, eller i öfrigt kunde finnas erforderliga.

Med anledning häraf har riks försäkringsanstalten den 28 maj 1909 afgifvit underdånigt utlåtande, däruti anförts följande:

Riksförsäkringsanstaltens utlåtande den 28 maj 1909.

Den erfarenhet, som numera vunnits af barnmorskornas pensionsanstalts verksamhet, synes utvisa, att anstalten alltjämt med intresse omfattas af barnmorskorna. Det största antalet nytillkomna delägare förete, naturligt nog, de första åren af anstaltens verksamhet eller åren 1905 och 1906 med respektive 469 och 433 nya delägare. Men äfven

Rätten till inträde i pensionsanstalten.

därefter har anstalten att uppvisa en jämn utveckling. År 1907 vunno 168 barnmorskor inträde i anstalten och under år 1908 utgjorde motsvarande siffra 162. Från början af anstaltens verksamhet till och med den 31 december 1908 hafva alltså 1,232 barnmorskor vunnit delaktighet i densamma. Af dessa hafva emellertid från anstalten afgått sammanlagdt 63, af hvilka 14 aflidit och 49 upphört att vara delägare på grunddäraf att vederbörande icke vidare haft sådan anställning, som medför tillträde till anstalten. Enligt de i början af år 1909 från kommunerna inkomna uppgifterna utgjorde hela antalet praktiserande barnmorskor i riket 2,959, af hvilka 1,564 uppgåfvos vara i den ålder och hafva sådan anställning, att de uppfyllde de uppställda villkoren för erhållande af inträde såsom delägare i pensionsanstalten.

Om intresse för pensionsanstalten vittna ock de ganska talrika såväl ansökningar om inträde som förfrågningar af barnmorskor, som icke äro berättigade till att blifva delägare.

På grund af anförda omständigheter och med hänsyn jämväl till ofvanberörda af doktor Alin och Hanna Qvarzell hos Kungl. Maj:t gjorda framställning finner sig riksförsäkringsanstalten böra tillstyrka, att rätten till inträde i barnmorskornas pensionsanstalt utsträcker att omfatta alla här i riket legitimerade barnmorskor, hvilka utöfva yrkesmässig verksamhet såsom sådana samt ej uppnått en lefnadsålder af 50 år.

Nyssnämnda åldersgräns är densamma, som för närvarande är bestämd. Det kunde, säger riksförsäkringsanstalten, ifrågasättas att höja denna gräns för att bereda flera tillfälle att förskaffa sig pension. Men då pensionen för sådan delägare, som först i sen ålder vunne inträde, skulle blifva ytterst obetydlig, därest icke af henne skulle göras afsevärdt höga inbetalningar, har riksförsäkringsanstalten ej ansett någon ändring uti ifrågavarande hänseende vara lämplig.

Skyldighet till
inträde.

Efter det lagen den 13 juni 1908 angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska trädte i tillämpning, anser riksförsäkringsanstalten lämpligen böra uppställas såsom regel, att skyldigheten till inträde i pensionsanstalten sammanfaller med anställning mot fast lön hos kommun i enlighet med samma lags bestämmelser, dock under förutsättning att barnmorska vid anställningens erhållande icke uppnått 45 års ålder. Enligt 3 § i nyssnämnda lag kan visserligen, som förut nämnts, minimilönen för barnmorska få bestämmas under den i lagen för vanliga fall fastställda. Lönen kan väl dock ej enligt riksförsäkringsanstaltens mening komma att fastställas under det belopp,

som för närvarande medför skyldighet till inträde, och äfven om i något enstaka fall så skulle ske, torde dock barnmorska, som blifvit anställd enligt berörda lags bestämmelser mot fast aflöning, böra anses innehafva verklig kommunal anställning.

Ifrågasätts kunde, om icke skyldigheten till inträde i anstalten borde utsträckas äfven till de barnmorskor, som enligt lagen den 13 juni 1908 komma att af kommun anställas utan fast aflöning men mot ersättning af kommunens medel för hvarje förrättning.

Då på sådant sätt anställda barnmorskor enligt nu gällande grunder för pensionsanstalten äro pliktiga att utträda ur densamma, i fall deras årliga inkomst af kommunens medel understiger 200 kronor, hafva de för närvarande icke lämpligen kunnat åläggas skyldighet att blifva delägare. Saken ställer sig dock, anmärker riksförsäkringsanstalten, i viss mån annorlunda, därest dem medgifves att kvarstå i anstalten med samma rätt som enskildt praktiserande barnmorskor. Emellertid torde den inkomst af kommunens medel, som på sådant sätt anställda barnmorskor erhålla, blifva mycket växlande och för öfrigt i de flesta fall icke nå upp till ett belopp, motsvarande minimilönen för fast anställd barnmorska. Riksförsäkringsanstalten har i fråga härom hänvisat till den i anstaltens underdåniga utlåtande den 28 december 1906 intagna utredning rörande den ersättning, som under åren 1904 och 1905 från kommunerna utgått till på ifrågavarande sätt anställda barnmorskor. Härjämte har anstalten meddelat, att, enligt i början af år 1909 inkomna uppgifter, af 88 barnmorskor, som i Stockholm voro utsedda att mot taxa lämna biträde åt medellösa barnaföderskor, allenast 14 hade en inkomst af kommunens medel uppgående till eller öfverstigande 200 kronor och af dessa endast 6 en inkomst uppgående till 400 kronor. I öfriga städer, som på liknande sätt anställt barnmorskor, torde icke mer än en barnmorska i Göteborg uppnått en inkomst af 200 kronor och ingen en inkomst af 400 kronor.

Riksförsäkringsanstalten anser därför skäl icke föreligga att frångå hittills gällande bestämmelser i fråga om skyldighet till inträde i anstalten för nu ifrågavarande barnmorskor.

Såsom ofvan nämnts, åligger det i vissa fall å barnbördshus anställda barnmorskor skyldighet att inträda i anstalten. Fråga vore, om denna skyldighet bör bibehållas.

Enligt hvad riksförsäkringsanstalten meddelat, finnas, så vidt anstalten har sig bekant, för närvarande tre barnbördshus i Stockholm, nämligen Allmänna barnbördshuset, Södra barnbördshuset och Pro Patria, samt ett i hvar och en af städerna Uppsala, Linköping, Norrköping, Malmö, Lund, Göteborg och Gäfle.

Af dessa är Allmänna barnbördshuset i Stockholm en statens inrättning. Barnbördshuset Pro Patria underhålles nästan uteslutande med enskilda medel af kungl. sällskapet Pro Patria, för hvilket grundregler blifvit af Kungl. Maj:tt fastställda den 29 april 1853. Uppsala barnbördshus, som är förenadt med Akademiska sjukhuset därstädes, uppehålles genom bidrag af dels universitetet, dels landstinget och dels staden. Kostnaderna för de öfriga bestridas hufvudsakligen genom anslag af kommuner och landsting. Södra barnbördshuset och Göteborgs barnbördshus understödjas af staten så till vida, att läkarvården vid anstalterna bestrides af lärarna vid statens barnmorskeskolor i dessa städer. Ifrågavarande lärare i Göteborg åtnjuta dock af staden vissa tilläggsarfvoden. Härjämte aflönas en barnmorska vid hvarterdera af sistnämnda båda barnbördshus i egenskap af instruktionsbarnmorska delvis af staten.

Antalet å barnbördshus anställda barnmorskor uppgick enligt i början af år 1909 inkomna uppgifter till sammanlagdt 30. Löneförmånerna för dessa barnmorskor utgöras dels af kontant lön, som för samtliga enligt nyssnämnda uppgifter öfverstiger 300 kronor, dels af bostad, fritt vivre m. m.

Barnmorskepersonalen å barnbördshusen synes tämligen ofta vara underkastad förändringar. Särskildt gäller detta med afseende å Södra barnbördshuset, hvarest barnmorskorna i regel antaga anställning endast på kortare tid för sin utbildning. Det kunde därför enligt riksförsäkringsanstaltens mening ifrågasättas, om det är lämpligt att tvinga å barnbördshus anställda barnmorskor till inträde. Men då det i allt fall måste anses som en fördel för dessa barnmorskor att blifva delägare i anstalten, särskildt om de äga rätt att kvarstå i densamma, äfven i det fall att de öfvergå till enskild praktik, anser riksförsäkringsanstalten bestämmelsen om skyldighet för dem att inträda i pensionsanstalten böra bibehållas.

I afseende å beräkandet af löneförmånerna för de å barnbördshusen anställda barnmorskorna kunde ifrågasättas, om icke naturaförmånerna, hvilka ofta uppgå till afsevärdt värde, borde få inräknas till högre belopp än i fråga om de kommunalt anställda barnmorskorna. Men då den kontanta lönen för de å barnbördshus anställda barnmorskorna väl i regel komme att öfverstiga 300 kronor, finner riksförsäkringsanstalten det icke vara behöfligt att i afseende å dessa barnmorskor stadga undantag från eljest gällande bestämmelser om löneförmånernas beräkande.

Vid afgörande af frågan, i hvad mån statsbidrag skall utgå till delägarna efter genomförandet af de ofvan angifna förändringarna, borde man enligt riks försäkringsanstaltens åsikt utgå från att i hufvudsak samma kategorier af delägare, som nu äro berättigade till statsbidrag, skola för framtiden tillgodonjuta sådant.

Statsbidrag borde alltså lämnas först och främst för de delägare, som äro pliktiga att kvarstå i anstalten, och vidare för sådana, som i en ålder öfverstigande 45 år, men ej uppgående till 50 år, erhålla sådan anställning, som, enligt hvad ofvan föreslagits, skall vid lägre ålder förplikta till inträde.

För nu angifna kategorier af barnmorskor anser riks försäkringsanstalten statsbidrag böra beräknas till enahanda belopp och för samma tidslängd, som för närvarande äro bestämda, dock med den ändring i fråga om sättet för bidragets beräkning, som föranledes af de ändrade grunder för pensions beräkning, hvarom riks försäkringsanstalten ämnade väcka förslag. För att delägare med afseende å rätt till statsbidrag icke skall komma i sämre ställning än hittills, borde emellertid, i ersättning för bestämmelserna i 17 § af reglementet, tilläggas det stadgande, att, om delägare under sammanlagdt 12 år fått tillgodoräkna sig statsbidrag, skall sådant bidrag fortfarande tillgodoräknas henne i enlighet med bestämmelserna i öfrigt för statsbidrags tillgodonjutande.

Det återstår ännu en grupp af barnmorskor, som för närvarande äro berättigade till statsbidrag, nämligen de, som äro anställda hos kommun mot bestämd ersättning för hvarje förrättning, så vida de af denna kommunala anställning prövas hafva en årsinkomst ej understigande 200 kronor. Såsom riks försäkringsanstalten förut framhållit, är det emellertid ytterst få, som af denna kommunala anställning erhålla en inkomst uppgående till nyssnämnda belopp. Det kunde därför ifrågasättas att likställa dessa barnmorskor med enskildt praktiserande. Men då de enligt nu gällande grunder äga rätt till statsbidrag, torde enligt riks försäkringsanstaltens mening sådan rätt fortfarande böra tillerkännas dem.

För att emellertid denna rätt icke skall blifva helt och hållet illusorisk, måste, framhåller riks försäkringsanstalten, ändrade grunder för statsbidrag till dessa barnmorskor stadgas. Villkoret af viss minimiinkomst borde för dem uppgifvas. I stället torde det vara lämpligt att göra statsbidraget beroende af bidrag från kommunens sida samt låta detsamma utgå i förhållande till sådant bidrag.

Emot detta förslag skulle visserligen, anmärker riks försäkringsanstalten, kunna invändas, att kommunen skulle kunna förskaffa statsbidrag

åt flera barnmorskor, än som egentligen vore för kommunen behöfliga, genom att med dem träffa aftal att mot taxa betjäna dess fattiga samt förbinda sig till visst årsbidrag till deras pensionering. För att förbygga ett dylikt tillvägagångssätt skulle kunna stadgas, att statsbidrag ej utgår för större antal barnmorskor än som motsvarar det tal, som erhålles, om det af kommunen såsom ersättning till ifrågavarande barnmorskor under året utbetalade belopp divideras med 400 eller den summa, hvartill löneförmånerna för fast anställd barnmorska enligt lagen den 13 juni 1908 äro bestämda. Denna utväg synes dock enligt riksförsäkringsanstaltens mening föga tilltalande, enär det därvid skulle kunna inträffa, att en del af de i kommunens tjänst anställda barnmorskorna tämligen godtyckligt uteslötes från statsbidrag. För öfrigt borde den ökade utgift, som statsverket möjligen kunde få vidkännas på grund af nyss påpekade omständigheter, ej få anses vara af någon afsevärd betydelse i förhållande till vikten däraf, att de uttjänta barnmorskorna erhålla sådan pension, som medgifver dem att lämna sin praktik.

Det kunde, anför riksförsäkringsanstalten vidare, förtjäna att tagas under öfvervägande, huruvida icke äfven de enskildt praktiserande barnmorskorna böra komma i åtnjutande af statsbidrag. Helt visst skulle det vara till gagn, om alla delägare i pensionsanstalten erhöle dylikt bidrag. Utsikten till statsbidrag skulle säkerligen främja anslutningen till pensionsanstalten och därigenom i sin mån bidraga till att skaffa landet en duglig barnmorskekår. Tanken på statsbidrag äfven åt de enskildt praktiserande barnmorskorna har också förut blifvit framställd. I den af Kungl. Maj:t för 1895 års riksdag framlagda propositionen i ämnet föreslogs, såsom i det föregående erinrats, att pensioneringen af dessa barnmorskor skulle helt och hållet bestridas genom obligatoriska afgifter af kommunerna samt genom statsbidrag. Vidare hemställdes i en vid 1908 års riksdag väckt motion (n:r 123), att alla legitimerade barnmorskor i riket, hvilka icke uppnått 50 års ålder och hvilka fortfarande utöfvade sitt yrke, måtte berättigas att som delägare inträda i pensionsanstalten med rätt till statsbidrag.

För egen del framhåller riksförsäkringsanstalten, att anstalten skulle vilja tillstyrka statsbidrag äfven åt de enskildt praktiserande barnmorskorna. Men då i förenämnda skrifvelse till riksförsäkringsanstalten af den 17 juni 1908 uttalats, att kommunal anställning fortfarande synes böra uppställas såsom villkor för statsbidrags åtnjutande, har riksförsäkringsanstalten ansett sig icke böra framställa förslag om bidrag från staten till dessa barnmorskor i annan mån än att staten ikläder sig viss garanti i fråga om pensionernas belopp.

Beträffande delägares årsavgift anser riksförsäkringsanstalten någon ändring icke böra ske i nuvarande bestämmelser. Visserligen komme pensionen för de delägare, som endast insätta minimiavgiften 10 kronor och icke erhålla stats- eller kommunbidrag, att uppgå till tämligen obetydligt belopp. Men en högre avgift skulle antagligen afskräcka mången från att söka inträde i pensionsanstalten och äfven vid vissa tillfällen vara rätt betungande. Det kan för öfrigt antagas, att delägarna komma att frivilligt göra större insatser för erhållande af högre pension.

Delägares års-
avgift.

I 6 § 2 mom. af reglementet för pensionsanstalten finnes den bestämmelse, att den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan har anställning eller, där anställningen är fästad vid två eller flera kommuner gemensamt, den folkrikaste bland dem ansvarar för avgiftens behöriga erläggande. För delägare, som är skyldig att kvarstå i anstalten, borde detta stadgande oförändradt bibehållas. I afseende å annan delägare åter anser riksförsäkringsanstalten stadgandet icke böra erhålla tillämplighet. Tydligt är nämligen, att kommun ej kan åläggas sådan ansvarighet för enskildt praktiserande barnmorska, för hvilken i stället någon verksam påföljd för underlåtenhet att inbetala avgift torde böra stadgas, hvarom riksförsäkringsanstalten nedan yttrat sig. Det syntes då lämpligast att låta enahanda bestämmelser gälla för alla delägare, som äro berättigade, men ej skyldiga till inträde i anstalten.

Skyldigheten för kommun eller barnbördshus att enligt 5 § i reglementet anmäla barnmorska till inträde i pensionsanstalten bör enligt riksförsäkringsanstaltens mening bibehållas endast i de fall, där kommun eller barnbördshus skulle vara ansvarig för avgiftens behöriga erläggande, d. v. s. i afseende å barnmorskor, som äro pliktiga att inträda. Öfriga barnmorskor borde själfva anmäla sig till inträde.

Anmälan om
inträde i an-
stalten.

Försummelse af delägare, kommun eller barnbördshus att inom stadgad tid erlägga årsavgift eller årsbidrag medför enligt 8 § i reglementet den påföljd, att utmätning af nämnda avgift och bidrag må äga rum utan föregående dom eller utslag.

Förlust af
rätt till del-
aktighet i
anstalten
m. m.

I afseende å dels kommuner och barnbördshus, dels sådana delägare, som äro skyldiga att kvarstå i anstalten, har riksförsäkringsanstalten ansett detta stadgande böra bibehållas. Beträffande öfriga delägare, för hvilkas årsavgifter kommunen icke är ansvarig, måste åter annan påföljd stadgas. Att på exekutiv väg af vederbörande barnmorska uttaga resterande avgifter skulle i kanske de flesta fall icke leda till åsyftadt resultat. Ej heller torde temporär förlust af ränta

eller statsbidrag vara en tillräckligt kraftigt verkande påföljd. Lämpligast syntes därför vara att för underlåten inbetalning stadga förlust af delaktighet, hvarmed bör följa förlust af tillgodohafvande i anstalten. Sådan förlust anser riks försäkringsanstalten dock icke böra omedelbart inträda, utan först om delägare under två på hvarandra följande år gör sig skyldig till berörda underlåtenhet.

I särskilda fall, där ömmande omständigheter föreligga, borde dock befrielse från nyssnämnda påföljd kunna medgifvas. Framställning härom borde prövas af Kungl. Maj:t.

I 17 § af reglementet stadgas förlust af delaktighet i anstalten för delägare, som icke vidare innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten. Hon är emellertid berättigad att utbekomma sitt på egna insatser grundade tillgodohafvande med därå upplupen ränta. Har barnmorska i 12 år varit delägare i anstalten och därunder fullgjort föreskrifna inbetalningar, äger hon kvarstå såsom delägare.

I sitt underdåniga utlåtande den 28 december 1906 har riks försäkringsanstalten, såsom förut omnämnts, framställt förslag till ändring af nyssnämnda paragraf i syfte att medgifva dylika delägare rätt att kvarstå i anstalten. Därest emellertid för framtiden äfven enskildt praktiserande barnmorskor och med dem likställda erhålla rätt till inträde i pensionsanstalten, följer däraf, att förlust af delaktighet i anstalten ej längre kan ifrågakomma på nu anförda grund. Sådan delägare, hvarom nu är fråga, blir naturligen under den tid, hon saknar kommunal anställning, likställd med enskildt praktiserande barnmorska.

Det kunde, anför vidare riks försäkringsanstalten, ifrågasättas, huruvida delägare, som lämnat sin kommunala anställning, skall äga rätt att anmäla sig till utträde och därvid återbekomma sina egna insatser i likhet med hvad som nu gäller enligt 17 §. Detta synes dock enligt riks försäkringsanstaltens mening icke böra medgifvas. Allmänt torde gälla som regel, att, om en person, till hvars pensionering staten lämnar bidrag, utträder ur vederbörande pensionsinrättning, går han förlustig gjorda insatser. Om rätt till utbekommande af gjorda insatser skulle medgifvas, kunde det för öfrigt lätt inträffa, att en barnmorska, som kände sig sjuklig, lämnade sin kommunala anställning för att utfå sitt tillgodohafvande, hvilket kunde hafva ett ogynnsamt inflytande på anstaltens ekonomi.

Barnmorska, som upphört att utöfva praktik, synes enligt riks försäkringsanstaltens åsikt böra vara berättigad att utan hinder däraf kvarstå i pensionsanstalten. Hon hade emellertid att själf bedöma, huru-

vida hon komme att uppfylla de för pensions erhållande stadgade villkor och om det sålunda för henne kunde vara lämpligt att fortsätta med sina inbetalningar till anstalten. Afginge hon från anstalten, borde hon icke hafva rätt att utfä sitt tillgodohafvande hos densamma.

Beträffande villkoren för att komma i åtnjutande af pension stadgas i 20 § af reglementet, att rätt till pension från anstalten inträder för delägare, som fullgjort föreskrifna inbetalningar, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, däraf minst 12 år i sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, och sedan hon uppnått en lefnadsålder af 65 år eller, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urstånd-satt att vidare utöfva barnmorskeyrket, 55 år, i hvilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till förenämnda 12 tjänstår hos kommun eller å barnbördshus.

Villkoren
för pensions
åtnjutande.

I afseende å den nu fastställda pensionsåldern har gjorts gällande, att densamma är väl hög för personer, hvilka hafva ett så kräfvande och uppsplitande yrke som barnmorskorna. Riksförsäkringsanstalten har emellertid ej ansett sig böra föreslå någon sänkning af pensionsåldern, enär däraf skulle blifva en följd, att pensionsbeloppet skulle väsentligen minskas.

Med hänsyn till de enskildt praktiserande barnmorskorna borde bestämmelsen om 12 tjänstår hos kommun eller å barnbördshus såsom villkor för pension upphävas. Vid obotlig sjukdom eller vanförhet torde rätt till pension böra medgifvas efter allenast 12 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska.

Den nu gällande bestämmelsen att pension icke må uppbäras förrän från och med månaden näst efter den, hvarunder den pensionsberättigade frånträdt den befattning, på grund hvaraf hon senast åtnjutit delägarskap i anstalten, kan ej heller tillämpas med afseende å de enskildt praktiserande barnmorskorna.

Det kunde tänkas att för de sistnämndas del låta tidpunkten, hvarifrån pension må uppbäras, räknas från det att barnmorska upphört att utöfva yrkesmässig verksamhet. Detta låter sig dock, anmärker riksförsäkringsanstalten, knappast göra, då denna tidpunkt tydligen är svår att tillförlitligt fastställa, hvartill kommer, att, äfven om barnmorska tillfälligt upphör att utöfva yrket, intet hindrar, att hon ånyo kan upptaga detsamma.

Någon bestämmelse, motsvarande den nu ifrågavarande för de hos kommun eller å barnbördshus anställda barnmorskorna, borde alltså

enligt riks försäkringsanstaltens mening icke införas med afseende å de enskildt praktiserande.

Pensions be-
räknande.

I fråga om grunderna för beräkningen af pension gäller för närvarande, att pension utgår i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt försäkringstekniska grunder är beroende på storleken af den genom årliga insatser och statsbidrag m. m. för delägaren vid hennes afgang från pensionsanstalten såsom pensionsberättigad samlade fond.

Storleken af den pension, hvaraf delägare skall komma i åtnjutande, är således icke på förhand bestämd, och ej heller äro de försäkringstekniska grunder, efter hvilka pensionen skall beräknas, i förväg fastslagna. Det är följaktligen icke uteslutet, att för delägare, som samtidigt vunnit inträde i pensionsanstalten, men som å skilda tider ingå i pensionsåldern, olika grunder kunna komma att tillämpas för pensionens beräkning. Full garanti för att en pension för framtiden skall komma att utgå med det en gång fastställda beloppet är ej heller lämnad.

Riksförsäkringsanstalten har tagit i öfvervägande, huruvida icke dessa nu antydda olägenheter skulle kunna undanröjas, utan att någon väsentlig rubbning i gällande grunder för pensions beräkning behöfde ifrågakomma och utan att staten behöfde ikläda sig någon väsentligen högre utgift för pensioneringen än den, hvartill den redan förbundet sig.

Den nuvarande anordningen med uppdelning af pensionsanstaltens medel i olika fonder samt fördelning af olika slags räntor och arfsvinst på hvarje delägare för hvarje år medför ock i förhållande till de relativt små belopp, hvarom fråga är, ett afsevärdt arbete.

Någon förenkling af detta arbete synes visserligen enligt riks försäkringsanstaltens mening kunna genomföras äfven med bibehållande af nuvarande grunder för pensions beräkning, därigenom att bestämmelserna i reglementet ändras sålunda, att det årliga uträknandet för hvarje delägare af ränta och arfsvinst icke behöfver äga rum och att i stället uträkningen och fördelningen sker på en gång vid delägars inträdande i pensionsåldern. Genom denna ändring skulle det nu förekommande flerfaldiga antecknandet för hvarje delägare af räntor, arfsvinst och statsbidrag m. m. blifva obehöfligt. Ytterligare en förenkling skulle kunna ske genom att låta säkerhetsfonden uppgå i besparingsfonden, hvars uppgift då skulle utvidgas till att äfven afse betryggande af pensionsutbetalningarna från anstalten. En sådan ändring vore särskildt från den synpunkten önskvärd, att de tidigare delägarna sannolikt

skulle blifva mindre ogynnsamt ställda i förhållande till de senare än hvad nu är fallet.

Men oaktadt dessa förenklingar, hvilka utan tvifvel skulle medföra en viss lättnad i arbetet, skulle dock ofvan angifna olägenheter, som äro förenade med det nuvarande systemet, kvarstå.

Dessa olägenheter skulle, anför riksförsäkringsanstalten, emellertid kunna undanröjas, därest staten åtog sig viss garanti i afseende å pensionerna och om på förhand fastställdes de försäkringstekniska grunder (dödlighetstabell och räntefot), efter hvilka pensionernas storlek skulle beräknas. Statens garanti skulle då afse såväl de delägare, som vore berättigade till bidrag från staten för sin pensionering, som öfriga delägare, hufvudsakligen de enskildt praktiserande. Hvad angår de försäkringstekniska grunderna, hvilka lämpligen borde af Kungl. Maj:t bestämmas, skulle, därest ändring af desamma i framtiden förekomme, sådan ändring icke hafva afseende å pensionen för de delägare, som vunnit inträde i anstalten före det ändringen vidtoges.

Med tillämpning i öfrigt af hvad nu gäller, skulle således pensionen komma att utgå i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt af Kungl. Maj:t fastställda grunder endast är beroende på storleken af de insatser, som blifvit af eller för delägare gjorda.

Hvarje delägare, som, enligt hvad förut nämnts, bör komma i åtnjutande af statsbidrag, skulle årligen för pensioneringen tillgodoräknas ett belopp, motsvarande det nuvarande statsbidraget, med hvilket belopp vid beräkning af pensionen de af eller för henne gjorda insatserna skulle ökas. Statens faktiska utgift för barnmorskepensioneringen skulle dock icke fixeras till de belopp, som sålunda tillgodoräknats de till statsbidrag berättigade delägarna, utan staten skulle hafva att årligen erlägga, hvad som erfordrades för försäkringsfondens fyllande till det belopp, hvartill den bör uppgå, med hänsyn jämväl därtill att statens garanti skulle omfatta äfven de delägare, som icke skulle vara berättigade till statsbidrag i egentlig mening.

Med försäkringsfonden förstås härvid sammanlagda kapitalvärdet af de återstående pensionsbelopp, som enligt de af Kungl. Maj:t fastställda försäkringstekniska grunderna motsvara de redan gjorda och de tillgodoräknade inbetalningarna.

I fråga om de grunder, som skola väljas för en lifränteanstalt, gäller i allmänhet, påpekar riksförsäkringsanstalten, att tillse, att de bestämmas så, att anstalten med säkerhet kan uppfylla sina förpliktelser. Men om i förevarande fall räntefoten och dödligheten antoges väsentligen lägre än som sannolikt komme att motsvaras af verklig-

heten, skulle delägarnas ställning blifva sämre än enligt nu gällande bestämmelser. Räntefot och dödlighet borde därför bestämmas så, att de sannolikt komma att någorlunda öfverensstämma med de verkliga förhållandena.

För närvarande äro pensionsanstaltens tillgångar placerade mot en genomsnittlig räntefot af omkring 4 $\frac{1}{2}$ %. Som större delen af dessa placeringar äro gjorda för rätt lång tid framåt, torde man kunna beräkna, att räntefoten ännu länge skall hålla sig öfver 4 %. Visserligen är det icke uteslutet, att räntefoten framdeles kan komma att sjunka under 4 %. En förutsättning för riksförsäkringsanstaltens förslag om ändrade grunder för pensions beräkning har emellertid varit att räntefoten bestämmas till lägst 4 %. Den omständigheten bör nämligen, anmärkes i utlåtandet, härvid tagas i betraktande, att pensionsanstalten ej är att jämnställa med en vanlig lifränteanstalt, så till vida som barnmorskorna snarare böra jämföras med de statstjänare, som tillerkännas rätt till ett visst pensionsbelopp, oberoende af räntefotens fluktuationer.

Riksförsäkringsanstalten har vid framställandet af sitt förslag om ändrade grunder i afseende å pensionens beräkning och hvad därmed sammanhänger gått ut därifrån, att de nya grunderna skola gälla äfven för de nuvarande delägarna, emedan det väl måste anses olämpligt, att olika grunder i detta afseende tillämpas för delägarna i anstalten samt för öfrigt, om så skulle blifva fallet, någon väsentlig förenkling i arbetet icke skulle kunna genomföras.

Därest de försäkringstekniska grunderna bestänmas på sätt ofvan antyds, anser riksförsäkringsanstalten icke de nuvarande delägarnas rätt blifva kränkt. Äfven enligt nu gällande reglemente kan, såsom framhållits, storleken af den delägarna tillkommande pensionen bero af valet af räntefot och dödlighetstabell, hvilka icke äro fastslagna i reglementet. Därtill kommer, att de nuvarande delägarna enligt de föreslagna nya allmänna grunderna för anstalten skulle erhålla vissa förmåner, exempelvis rätten att kvarstå i anstalten, äfven om de ej vidare innehafva kommunal anställning.

Ur statens synpunkt ställer sig, påpekar riksförsäkringsanstalten, saken sålunda, att staten kan få erlägga något mer eller något mindre än enligt de nuvarande för statsbidragets utgående gällande bestämmelserna. Detta synes dock vara af underordnad betydelse i jämförelse med den redan existerande osäkerheten i afseende å storleken af statsbidraget såsom beroende icke blott på antalet barnmorskor i anstalten utan äfven på de frivilligt inbetalda afgifterna.

För att åskådliggöra det nu föreslagna systemet har riksförsäkringsanstalten låtit uppgöra en tariff m. m., som innehålles i bilaga till riksförsäkringsanstaltens skrifvelse.

De föreslagna nya grunderna för pensionsanstalten anser riksförsäkringsanstalten böra träda i kraft den 1 januari 1912 samtidigt med lagen angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska den 13 juni 1908. Öfvergångs-
bestämmelser.

Dock finner riksförsäkringsanstalten vissa delar af nämnda grunder böra vinna tillämpning, så snart Kungl. Maj:t låtit kungöra nytt reglemente för pensionsanstalten, därest detta sker före 1912 års ingång.

Sälunda borde, efter det nytt reglemente blifvit kungjordt, tillträde till pensionsanstalten medgifvas enskildt praktiserande och öfriga barnmorskor, hvilka för närvarande icke äro berättigade till inträde i anstalten, men utöfva yrkesmässig verksamhet såsom barnmorskor och icke uppnått 50 års ålder, då det bland dessa är ett önskemål att så snart som möjligt beredas tillfälle till inträde i pensionsanstalten. Beträffande dessa nya delägare borde tillämpas de föreslagna grunderna i hvad de afse barnmorskor, som icke äro anställda i kommuns tjänst eller å barnbördshus.

Vidare borde delägare, som skulle vara pliktiga att utträda ur pensionsanstalten på den grund, att de icke längre innehafva sådan anställning, som berättigar till inträde i anstalten, medgifvas att kvarstå i densamma under samma villkor, som enligt de föreslagna grunderna skulle gälla för barnmorskor, hvilka icke äro anställda i kommuns tjänst eller å barnbördshus. Emellertid borde enligt riksförsäkringsanstaltens mening någon viss tid böra bestämmas, inom hvilken ifrågasvarande delägare skulle hafva att afgöra, huruvida de önska utträda ur anstalten eller på nyssnämnda villkor kvarstå i densamma. Det kunde härvid ifrågasättas vara det principiellt riktigaste, att anstalten afförde dem som delägare, därest de ej inom viss tid anmälde sig vilja kvarstå i anstalten. Af praktiska skäl syntes det emellertid lämpligare att föreskrifva, att delägare antages vilja kvarstå i anstalten samt anses hafva afstått från den henne enligt nu gällande grunder tillkommande rätten att vid utträde ur anstalten af nyssnämnda anledning återfå sina insatser jämte ränta, därest hon ej gör ansökan därom inom viss tid, hvilken lämpligen syntes kunna bestämmas till sex månader efter det hon upphörde att hafva sådan anställning, som medför rätt till inträde i anstalten.

På förut anförda skäl borde alla delägare, såväl de nuvarande som de, hvilka härefter vinna inträde i anstalten, vara skyldiga att underkasta sig de ofvan föreslagna nya grunderna för pensions beräkande.

I afseende å de medel, som redan afsatts eller framdeles komma att afsättas till säkerhetsfond, torde enligt riks försäkringsanstaltens mening lämpligen böra så förfaras, att den vid 1912 års ingång i fonden befintliga behållningen fördelas på de dåvarande delägarna i besparingsfonden i förhållande till hvars och ens andel i sistnämnda fond. Delägarers därefter befintliga behållning i besparingsfonden tillgodoräknas henne såsom afgift för pension i enlighet med förenämnda försäkringstekniska grunder.

Anslaget till
bestridande af
statens bidrag
till pensio-
neringen.

I detta sammanhang har riks försäkringsanstalten framhållit, att någon ökning torde erfordras i det af 1904 års riksdag till bestridande af statens bidrag för pensionering af barnmorskor anvisade förslagsanslaget å 20,000 kronor.

Vid beräkandet af detta anslag utgick man från, att det högsta antal delägare, pensionsanstalten kunde påräkna, skulle uppgå till 900. Med ett statsbidrag af 25 kronor för en hvar af dem, skulle den årliga kostnaden för statens bidrag till pensioneringen uppgå till 22,500 kronor. Då det emellertid icke ansågs sannolikt, att hela nämnda antal komme att ingå i pensionsanstalten eller att för en hvar af dem det högsta bidraget komme att utgå, begränsades anslaget till 20,000 kronor.

Redan vid slutet af anstaltens andra verksamhetsår (1906) uppgick emellertid antalet delägare till 895. Vid 1907 års slut hade antalet stigit till 1,042 och vid slutet af år 1908 till 1,169.

På grund af denna fortgående ökning af delägarantalet har ofvan nämnda förslagsanslag redan år 1907 måst öfverskridas. Detta år beräknades statsverkets bidrag till delägarnas pensionering uppgå till 22,120 kronor. För år 1908 utgjorde motsvarande summa 24,939 kronor.

Enligt senaste uppgifter har ett flertal barnmorskor, som enligt nu gällande grunder äro berättigade till delaktighet i anstalten, ännu icke anmälts till inträde; och, efter det lagen den 13 juni 1908 trädt i kraft, torde, på grund af dess bestämmelser om skyldighet för kommun att anställa barnmorska m. m., en ökning af antalet delägare, för hvilka statsbidrag skall beräknas, komma att äga rum.

Förslagsanslaget till ifrågavarande ändamål anser riks försäkringsanstalten på grund af anförda omständigheter böra ökas med minst 10,000 kronor till 30,000 kronor.

Till bestridande af förvaltningskostnaderna för barnmorskornas pensionsanstalt är för närvarande anvisadt ett årligt förslagsanslag å högst 11,000 kronor, hvilket är sålunda fördeladt, att postsparbanken därpå äger disponera 3,400 kronor och riksförsäkringsanstalten 7,600 kronor.

Förvaltningskostnaderna.

Enligt hvad styrelsen för postsparbanken meddelat, erfordras icke på grund af den föreslagna utvidgningen af pensionsanstaltens verksamhet någon ökning af det till dess disposition ställda boloppet.

Hvad riksförsäkringsanstalten angår, kan nu icke med bestämdhet angifvas, i hvad mån genom den föreslagna utvidgningen arbetet och därmed förvaltningskostnaderna komma att ökas. För den närmaste tiden anser riksförsäkringsanstalten emellertid det nu anvisade beloppet vara tillräckligt. Skulle det visa sig, att förhöjning af anslaget erfordras, torde riksförsäkringsanstalten härom sedermera göra framställning.

Till följd af nådig remiss har medicinalstyrelsen ånyo afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet af den 27 oktober 1909 och därvid tillstyrkt, att ändring i gällande grunder för barnmorskornas pensionsanstalt vidtages i öfverensstämmelse med hvad i detta hänseende föreslagits i riksförsäkringsanstaltens förnyade underdåniga utlåtande i ärendet den 28 maj 1909, dock att medicinalstyrelsen ansett den omständigheten, att en kommun för viss barnmorska erlägger pensionsavgift af minst 10 kronor för år, innebära tillräcklig garanti för att hon inom kommunen utöfvar sådan verksamhet, att hon i afseende på rätten till statsbidrags åtnjutande bör likställas med barnmorska, som är hos kommun anställd med fast aflöning. På grund härpå har medicinalstyrelsen föreslagit, att äfven delägare, som af kommun anställts att mot ersättning af kommunen för hvarje förrättning betjäna dess fattiga och för hvilken kommunen förbundet sig att erlägga årsbidrag till hennes pensionering, tillgodoräknas årligen ett bidrag till hennes pensionering lika stort med de insatser tillsammantagna, hvilka under året blifvit af eller för henne gjorda, dock att detta tillgodoräknade bidrag icke för någon må öfverstiga 25 kronor eller beräknas för längre tid än 20 år.

Medicinalstyrelsens utlåtande den 27 oktober 1909.

I afgifvet infordradt underdånigt utlåtande af den 9 december 1909 har statskontoret anfört, att statskontoret funnit förevarande förslag vara af beskaffenhet att kunna i hufvudsakliga delar tillstyrkas; endast i afseende å en och annan detalj har statskontoret funnit anledning till erinran. Statskontoret erinrar, att af den i gällande reglemente meddelade föreskrift att inträde i barnmorskornas pensionsanstalt icke finge

Statskontorets yttrande.

äga rum efter uppnådd ålder af 50 år följt, att bland de i tjänst hos kommun eller barnbördshus anställda barnmorskor åtskilliga, som i öfrigt uppfyllt villkoren, likväl kommit att stå utanför pensioneringen. Sedermera har emellertid genom 1908 års riksdags beslut och nådiga kungörelsen den 18 september samma år tillträde till anstalten öppnats för äldre barnmorskor med sådan anställning, som nyss nämnts, dock med rätt till vissa bestämda pensionsbelopp och under jämväl i öfrigt andra villkor än de enligt reglementet bestämda. Då sålunda numera blifvit sörjdt för pensionering äfven af öfveråriga barnmorskor med kommunal anställning, förefaller det, säger statskontoret — med hänsyn särskildt därtill att pensionsbeloppet i allt fall afpassas efter försäkringstekniska grunder — som om med fog skulle kunna ifrågasättas, huruvida tillräckliga skäl föreligga att, såsom förslaget innebär, bibehålla förenämnda åldersgräns af 50 år. Tillträde till anstalten är nu afsedt att beredas de enskildt praktiserande barnmorskorna; och synes därvid de äldre bland dem enligt statskontorets mening icke utan tvingande skäl böra utestängas från möjlighet till delaktighet i pensionsanstalten. Om öfverhufvudtaget någon åldersgräns anses erforderlig, torde, yttrar statskontoret, densamma dock böra sättas icke obetydligt högre än 50 år. Det kan visserligen, anmärker statskontoret, icke förnekas, att, om endast den stadgade minimiinsatsen för år erlägges, pensionsbeloppet för en barnmorska, som först vid äldre år vinner inträde i anstalten, måste blifva ganska obetydligt; men det synes kunna öfverlämnas åt barnmorskans eget bedömande, huruvida hon kan hafva någon afsevärd nytta af att begagna den sålunda ifrågasatta rätten till inträde i anstalten. Hon kunde vara i tillfälle att insätta något hopsparadt kapital eller att erlägga förhöjda årliga insatser; och under sådana förhållanden blefve det otvifvelaktigt af betydelse, om tillfälle vore för henne beredt att begagna sig af de fördelar, anstalten erbjuder.

Vidkommande därefter rätten till statsbidrag har statskontoret anslutit sig till medicinalstyrelsens förslag att sådant bidrag för delägare, som af kommun anställts att mot ersättning af kommunen för hvarje förrättning betjäna dess fattiga, må, under förutsättning att kommunen förbundet sig att erlägga årsbidrag till hennes pensionering, tillgodonjutas icke blott, såsom riksförsäkringsanstalten föreslagit, för kommunens bidrag utan äfven — i likhet med hvad som gäller för de hos kommun fast anställda barnmorskorna — för delägarens egen insats, naturligtvis med iakttagande af den allmänt gällande begränsningen af statsbidragets belopp.

I sammanhang härmed har statskontoret framhållit, att, om tillträdet till pensionsanstalten utsträcker på sätt ofvan af statskontoret för-

ordats samt alltså en öfverårig barnmorska, som afses i nådiga kungörelsen den 18 september 1908, men af en eller annan anledning icke kan komma i åtnjutande af däri stadgad pensionsförmån, blir berättigad till inträde i anstalten, en sådan delägare också blir, såsom anställd hos kommun eller barnbördshus, berättigad att tillgodonjuta statsbidrag under samma villkor, som i sådant afseende gälla för en icke öfverårig barnmorska.

Enligt nu gällande reglemente är statsverkets årliga kostnad för barnmorskepensioneringen — administrationskostnaderna oberäknade — lika med sammanlagda beloppet af alla statsbidrag, hvartill delägarna under året funnits berättigade. I detta afseende innebär, anmärker statskontoret, föreliggande förslag en ändring. Statsbidragen komma visserligen fortfarande att tillgodoräknas därtill berättigade delägare på sätt nu äger rum, men, sedan detta skett, uträknas hvad som erfordras för försäkringsfondens fyllande till det belopp, hvartill den bör uppgå för att utgöra sammanlagda kapitalvärdet af de återstående pensionsbelopp, som enligt fastställda försäkringstekniska grunder och efter en garanterad räntefot af lägst 4 % motsvara de redan gjorda och de tillgodoräknade inbetalningarna. Den sålunda uträknade fyllnadssumman blir statens kostnad för pensioneringen. Med tillämpning af detta förslag, hvarigenom riks-försäkringsanstalten afsett att undanröja åtskilliga angifna olägenheter, som visat sig vara förenade med det nuvarande systemet, skulle icke staten enligt riks-försäkringsanstaltens mening komma att ikläda sig någon väsentlig högre utgift för pensioneringen än den, hvartill staten redan förbundit sig. Kostnaden för staten skulle ibland blifva något större, ibland något mindre än om nuvarande bestämmelser fortfarande skulle gälla. Sådant torde också, anmärker statskontoret, förhållandet utan tvifvel blifva, så länge pensionsanstaltens tillgångar såsom hittills kunna placeras mot en räntegodtgörelse ej understigande 4 %; men en stadigvarande nedgång af den allmänt gällande räntefoten vid placering af ifrågavarande art med exempelvis 1 % därunder — en händelse som väl ingalunda kan anses ligga utom möjlighetens gränser — skulle föranleda, att staten till inlösen af sin garanti finge bära icke obetydligt ökad kostnad för barnmorskepensioneringen. I själfva verket ligger, påpekar statskontoret, i detta förslag en möjlighet icke blott till ökad statsbidrag till de hos kommun eller barnbördshus anställda delägarna utan äfven till indirekt understöd från statens sida för pensioneringen af öfriga i anstalten delaktiga barnmorskor, det vill säga de enskildt praktiserande. Med hänsyn emellertid till det behjärtansvärda ändamålet och på grund af hvad riks-försäkringsanstalten i öfrigt till stöd för sitt

förslag anført har statskontoret för sin del icke velat ifrågasätta någon ändring i detta förslag.

Gällande reglemente för pensionsanstalten stadgar rätt för delägare, hvilken, till följd däraf att hon icke längre innehar sådan anställning, som berättigar till delägarskap, är skyldig utträda ur anstalten, att därvid återbekomma gjorda insatser jämte ränta. Enligt de föreslagna öfvergångsbestämmelserna blir sådan delägare berättigad att kvarstå under de nya villkoren; och skall hon enligt förslaget anses hafva afstått från rätten att återbekomma insatserna jämte ränta, därest hon ej inom sex månader efter det hon upphört att hafva sådan anställning, som nämnts, anmält sig till utträde. Den sålunda föreslagna bestämmelsen om förlust af berörda, af en nuvarande delägare redan förvärfvade rätt, därest densamma icke göres gällande inom viss tid, anser statskontoret, såsom erfarenheten från annat håll utvisar, kunna gifva anledning till tvist och torde knappast blifva effektiv mot annan delägare än den, som förklarar sig vilja ingå på de nya bestämmelserna. Därest förklaring i sådant afseende anses icke lämpligen kunna infordras från alla nuvarande delägare, borde riks försäkringsanstalten i stället kunna i hvarje förekommande fall affordra vederbörande barnmorska yttrande, huruvida hon önskar i pensionsanstalten kvarstå eller ej. I alla händelser anser statskontoret önskvärdt, att bestämmelsen rörande omförmälda eventuella rättsförlust ur förslaget uteslutes.

Hvad slutligen beträffar det till bestridande af statens bidrag till barnmorskornas pensionering anvisade förslagsanslag, har statskontoret, med hänsyn därtill att anslaget visat sig otillräckligt och då de nya bestämmelserna delvis äro afsedda att genast vid deras utfärdande komma till tillämpning, förmält sig icke hafva något att erinra mot riks försäkringsanstaltens förslag att anslaget redan för år 1911 höjes med 10,000 kronor.

*Departements-
chefens
yttrande.*

Den viktigaste af de ändringar i nu gällande grunder för barnmorskornas pensionsanstalt, som innefattas i det af riks försäkringsanstalten senast afgifna utlåtandet, är utan tvifvel det i enlighet med Kungl. Maj:ts befallning den 17 juni 1908 afgifna förslaget att öppna tillträde till pensionsanstalten för alla legitimerade barnmorskor under 50 år, således äfven för enskildt praktiserande.

Enligt till riks försäkringsanstalten inkomna uppgifter utgjorde vid 1909 års ingång hela antalet praktiserande barnmorskor i riket 2,959. Af dessa voro 1,564 i den ålder och hade sådan anställning, som berättigade dem till inträde i pensionsanstalten. Af återstoden utöfvade 751

endast enskild praktik. I hvilken omfattning de sålunda såsom enskildt praktiserande uppgifna verkligen utöfva praktik därom saknas emellertid tillförlitliga uppgifter. En del bland dem hafva i allt fall uppnått sådan ålder, att deras praktik icke kan vara af någon större omfattning.

Någon betänklighet mot att i allmänhet bereda tillträde till pensionsanstalten äfven för de enskildt praktiserande barnmorskorna synes mig icke föreligga. Kostnaden och omgången för statsverket af den utvidgning af barnmorskornas pensionsanstalts verksamhet, som betingas ensamt af en sådan anordning, äro nämligen, såsom blifvit framhållet, synnerligen obetydliga. Först då fråga uppstår om rätt till bidrag från statens sida till dessa barnmorskors pensioner är det som betänkligheter synas möta.

I detta hänseende torde från principiell synpunkt främst vara att besvara det spørsmålet, huruvida de enskildt praktiserande barnmorskornas verksamhet är af den betydelse för det allmänna, att staten bör åtaga sig att lämna direkta bidrag till deras pensionering.

Beträffande sjuksköterskorna, med hvilkas verksamhet barnmorskornas, på sätt ock Riksdagen år 1901 antydt, synes närmast jämförlig, gäller, att pensionsbidrag från staten till dem utgå, för såvidt deras verksamhet är af beskaffenhet att i afsevärdare grad representera ett allmänt intresse. Detta har ansetts vara förhållandet endast, om de äro anställda hos staten, landsting eller kommun eller vid *allmän* sjukvårdsanstalt eller enskild *stiftelse* tillhörande sjukvårdsinrättning mot åtnjutande af lön eller rätt till ersättning enligt taxa. Analogien i detta fall med sjuksköterskorna synes därför knappast kunna föranleda till mer än ett godkännande i fråga om barnmorskorna i hufvudsak af den gällande principen om anställning hos kommun eller å barnbördshus såsom villkor för statsbidrag till deras pensionering.

I betraktande häraf och då med ikraftträdandet af den nyantagna lagen angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska i allt fall flera barnmorskor med visshet kunna antagas komma att vinna kommunal anställning samt barnmorskeinstitutionen därigenom i högre grad än för närvarande blir en kommunal institution, har jag ansett den gällande principen för statsbidrags utgående böra tillsvidare uppehållas, anpassad, på sätt riksförsäkringsanstalten föreslagit, efter den nämnda lagens bestämmelser.

Riksförsäkringsanstalten har, såsom nämndt, i sitt förslag bibehållit den nuvarande åldersgränsen, 50 år, för rätt till inträde i pensionsanstalten. Lika med statskontoret anser jag emellertid billigheten tala för, att denna åldersgräns höjes. För flertalet af de kommunalt anställda barnmorskorna spelar sannolikt bestämmelsen icke någon roll,

men större betydelse kan densamma få för de enskildt praktiserande, som hitintills icke ägt rätt till inträde och för hvilka följaktligen icke heller de af Riksdagen år 1908 godkända grunderna för beredande af ålderdomsunderstöd för äldre barnmorskor varit tillämpliga. Det torde mycket väl kunna tänkas, att, såsom statskontoret också framhållit, flera af dessa enskildt praktiserande barnmorskor, som befinna sig i en ålder af öfver 50 år, skulle önska inträde i pensionsanstalten och genom insättande af större belopp af besparade medel bereda sig pension. Någon nämnvärd kostnad för statsverket kan en sådan utvidgad rätt till delägarskap i pensionsanstalten, som jag nu föreslagit, gifvetvis icke medföra. Emellertid anser jag inträde i pensionsanstalten icke under några förhållanden böra stå öppet för barnmorskor, hvilka uppnått 60 års ålder.

Hvad angår skyldigheten att inträda i pensionsanstalten, ansluter jag mig till riks försäkringsanstaltens förslag i denna del, hvilket i förhållande till nu gällande bestämmelser innebär allenast de, af stadgandena i lagen den 13 juni 1908 angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska motiverade ändringar, dels att hvarje hos kommun mot fast lön anställd barnmorska skall, oafsedt aflönings belopp, vara pliktig att inträda såsom delägare i pensionsanstalten, dels ock att skyldigheten till inträde i anstalten för barnmorska, som är anställd å barnbördshus, skall äga rum endast då årslönen uppgår till det i nämnda lag såsom regel fastslagna minimum. Till frågan om åldersgränsen för denna skyldighets tillämpande skall jag emellertid sedermera återkomma.

Beträffande frågan, i hvad mån statsbidrag bör utgå till delägarna i pensionsanstalten, har jag redan uttalat mig beträffande de enskildt praktiserande barnmorskorna. I öfrigt föranleder riks försäkringsanstaltens yttrande i denna del ingen annan erinran från min sida än att jag, hvad angår barnmorskor, som enligt lagen angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska anställts hos kommun endast mot viss taxa för hvarje förrättning, på det af medicinalstyrelsen anförda skäl finner rättvist, att vid statsbidragets beräkande hänsyn tages äfven till barnmorskornas egna insatser. För statsverket lär detta icke blifva synnerligen betungande, då man betänker, att inom stadskommunerna under år 1905 på nu ifrågavarande villkor funnos antagna allenast ett mindre antal barnmorskor, af hvilka med stor sannolikhet endast en del skulle komma i åtnjutande af kommunala bidrag för sin pensionering.

Såsom jag redan förut framhållit, synas nu gällande bestämmelser angående de villkor, under hvilka delägare i barnmorskornas pensionsanstalt är berättigad att kvarstå i anstalten, icke tillfredsställande. Det kan nämligen icke anses med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att en tillfällig brist i de förutsättningar, som grunda rätt till tillträde till pensionsanstalten, skall, därest ej vederbörande varit delägare i anstalten under 12 år, medföra ovillkorlig förlust af delägarskapet i anstalten och därmed förenad rättspåföljd. Rättelse af detta missförhållande vinnes för framtiden genom föreskriften om rätt till inträde i anstalten för enskildt praktiserande barnmorskor. I öfvergångsbestämmelserna har riksförsäkringsanstalten tillika hemställt, att nuvarande delägare, hvars anställning hos kommun eller barnbördshus upphört, visserligen skall vara berättigad att kvarstå under de nya villkoren, men att hon å andra sidan skall anses hafva afstått från den i nu gällande reglemente stadgade rätten att återbekomma sina insatser jämte ränta, därest hon ej inom sex månader efter det hennes ifrågavarande anställning upphört anmält sig till utträde. Lika med statskontoret finner jag en dylik bestämmelse, hvilken för öfrigt icke torde vara för delägaren förpliktande, icke böra meddelas. Mig synes lämpligast, att från de nuvarande delägarna infor dras skriftlig förklaring, huruvida de vilja underkasta sig de nya bestämmelserna i förevarande afseende.

Hvad angår villkoren för att komma i åtnjutande af pension, har riksförsäkringsanstalten med afseende å den nuvarande pensionsåldern, 65 år, påpekat, hurusom det gjorts gällande, att densamma är väl hög för personer, hvilka hafva ett så kräfvande yrke som barnmorskorna. Enär emellertid en sänkning af pensionsåldern skulle medföra, att pensionsbeloppen väsentligen minskades, har riksförsäkringsanstalten ej ansett sig böra härutinnan föreslå någon ändring.

Emellertid tillåter jag mig erinra, att, enligt lagen angående civila tjänstnehafvares rätt till pension, pensionsåldern för kviunliga befattningshafvare är 60 år. Pensionsåldern för de nämnda sjuksköterskorna är för närvarande 50 år. Kvinnliga såväl som manliga folkskole- och småskolelärare äro under i öfrigt därför uppfyllda förutsättningar i allmänhet berättigade till pension vid 55 års ålder och skyldiga att afgå vid 60 års ålder. I betraktande här af och med hänsyn till den minskning i förmågan att tillfredsställande fylla sin yrkesuppgift, som gifvetvis för barnmorskorna måste blifva en följd af högre lefnadsålder, synes mig den nu fastställda pensionsåldern för dessa synnerligen hög. Jag anser därför goda skäl föreligga att vidtaga åtgärder i syfte att råda bot mot detta förhållande. Visserligen är det sant, att, därest pensionsåldern

sänkes, pensionsbeloppet kommer att minskas för den, som tidigare afgår. Till någon skada för den häraf beroende bör det emellertid icke kunna lända, om, utan rubbning af möjligheten att kvarstå i pensionsanstalten äfven under längre tid, *rätten* att erhålla pension inträder vid en tidigare ålder än för närvarande, t. ex. vid 55 år, en åldersgräns som jag finner lämplig. Har barnmorska fast anställning hos kommun eller barnbördshus, beror det på aftal mellan henne och den kommun eller det barnbördshus, där hon är anställd, vid hvilken tid hon efter uppnådd pensionsålder skall upphöra med befattningen och, efter i öfrigt uppfyllda förutsättningar, börja uppbära pension. För att emellertid barnmorska, som innehar anställning hos kommun eller barnbördshus, såvidt möjligt, icke skall kvarstå i pensionsanstalten längre än som är förenligt med det ändamål, pensioneringen afses att främja, — att barnmorskorna skola upphöra med sin verksamhet i den mån deras förmåga att fullgöra sitt kall till följd af högre ålder minskas — synes böra stadgas, att statsbidrag till dylik barnmorskas pensionering icke skall utgå, efter det hon uppnått 60 års ålder. I fråga om de enskildt praktiserande barnmorskorna förefinnes naturligen från samhällets synpunkt samma intresse som beträffande de öfriga, att verksamheten ej utöfvas för långt in i ålderdomen. Med hänsyn till den ringa förmån staten i pensionsafseende bjuder dessa barnmorskor, hvilkas inträde i pensionsanstalten enligt det föreliggande förslaget blir beroende af frivillighet från deras sida och kan äga rum intill 60 års ålder, synes emellertid ett stadgande med ändamål att förhindra dessa barnmorskor att, efter det viss ålder uppnåtts, kvarstå i pensionsanstalten icke väl motiveradt. I hvarje fall kan tydligen ett sådant stadgande icke förhindra någon barnmorska att fortfarande utöfva sin praktik.

Afen sådan inskränkning i rätten till statsbidrag, som den ofvan omförmälda, synes mig böra följa, att den ålder, för närvarande 45 år, vid hvilken skyldighet till inträde i pensionsanstalten inträffar, i stället sättes till senast 40 år. För sagda föreskrift har nämligen varit i väsentlig mån bestämmande, att 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska för rätt till pension erfordras. Denna bestämmelse torde också, såsom äfven af riksförsäkringsanstalten föreslagits, fortfarande böra generellt uppehållas. Den nu bestämda åldersgränsen af 55 år, vid hvilken barnmorska, som genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urståndsatt att vidare utöfva barnmorskeyrket, blir berättigad till pension, torde vid den ordinarie pensionsålderns bestämmande till 55 år böra sättas till 50 år.

I fråga om nuvarande delägare synas visserligen de nu föreslagna bestämmelserna icke böra erhålla verkan å dem. Å andra sidan torde dem böra beredas tillfälle att inom viss, af riks försäkringsanstalten bestämd tid afgifva förklaring, huruvida de, för att erhålla möjlighet att blifva pensionsberättigade vid tidigare ålder än nu är stadgad, vilja underkasta sig påföljden att icke efter uppnådda 60 år komma i åtnjutande af statsbidrag. Därest en barnmorska, som fyllt 60 år, skulle önska att tidigare än vid 65 års ålder erhålla pension, bör den omständigheten att hon ett eller annat år efter fylda 60 år uppburit statsbidrag naturligen icke utgöra hinder härför, om hon inom den af riks försäkringsanstalten bestämda tiden förklarar sig afstå från vidare statsbidrag.

I detta sammanhang tillåter jag mig anmärka, att, därest för någon barnmorska, som före den 1 januari 1912 blifvit delägare i pensionsanstalten, hittills gällande grunder skulle i öfrigt i ett eller annat hänseende befinnas fördelaktigare än de nu föreslagna, de äldre grunderna gifvetvis böra tillämpas på sådan delägare.

Riks försäkringsanstalten har slutligen föreslagit ändrade grunder för beräkningen af pension.

Enligt nu gällande grunder utgår, såsom förut omnämnts, pensionen i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt försäkringstekniska grunder är beroende på storleken af den genom årliga insatser, statsbidrag, räntor och arfsvinst för den pensionsberättigade samlade fond.

Detta sätt för pensionens bestämmande medför, såsom af riks försäkringsanstalten framhållits, betydlig omgång och har därjämte den olägenheten att pensionen icke kan på förhand beräknas.

För att närmare åskådliggöra dessa förhållanden skall jag i korthet lämna en redogörelse för det sätt, hvarpå fondberäkningen nu sker.

För hvarje delägare bildas före inträdet i pensionsklassen en fond, besparingsfonden, hvilken uppkommer genom delägarnas egna och vederbörande kommuns insatser, från staten utgående bidrag samt ränta och arfsvinst. Denna senare uppkommer genom behållningen efter de under året aflidna delägarna.

För de under löpande året gjorda insatserna tillgodoföres delägaren ränta efter samma räntefot, som tillkommer insättare i postsparbanken, och öfverflyttas dessa medel vid kalenderårets slut till besparingsfonden.

Ränta å delägares andel i besparingsfonden beräknas efter samma räntefot, enligt hvilken besparingsfondens i obligationer eller andra värdepapper placerade medel faktiskt förräntats. Om sålunda medel-

räntan å de placerade medlen varit $4\frac{1}{2}\%$, tillgodoräknas delägarna $4\frac{1}{2}\%$ ränta å deras andel i besparingsfonden.

I afseende å arfsvinst gäller, att delägarna icke tillgodoföres arfsvinst, som uppstått genom öfverdödlighet, d. v. s. större dödlighet än som motsvarar den enligt försäkringstekniska grunder såsom sannolik beräknade. Eventuellt öfverskott öfverföres till en säkerhetsfond.

Antecknandet af de olika poster, hvarmed en delägars tillgodohafvande för hvarje år ökas, är en mycket omständlig procedur. Först antecknas i motbok med postsparbanken gjorda insatser, delägens egna och kommunens. Vidare skall däri antecknas den af postsparbanken godtgjorda räntan å dessa insatta medel. Dessa anteckningar skola göras för hvarje år. Enahanda anteckningar göras i postsparbanken, som för hvarje år lämnar riksförsäkringsanstalten uppgift å gjorda insatser jämte postsparbankens därå tillgodoförda ränta samt delägens tillgodohafvande från föregående år. Sedan riksförsäkringsanstalten erhållit dessa uppgifter jämte meddelande om den faktiska ränta, som under det tilländalupna året erhållits å besparingsfondens medel, har riksförsäkringsanstalten att för hvarje delägare uträkna det henne tillkommande statsbidraget samt hennes andel af nyssnämnda ränta äfvensom den arfsvinst, som tillkommer henne.

Uppgifter om dessa uträkningar lämnas postsparbanken, som på hvarje delägars konto i postsparbanken samt i delägens motbok inför sålunda uträknadt statsbidrag samt ränta och arfsvinst.

Uträkningen och fördelningen af särskildt arfsvinsten, som för en delägare ofta belöper sig till allenast några ören, är ett i förhållande till de små poster, om hvilka här är fråga, synnerligen besvärligt arbete.

Häraf framgår sålunda, att det nuvarande systemet medför icke blott en massa anteckningar utan äfven omständliga och tidsödande räkningar.

Sedan delägare inträdt i pensionsåldern, tillses huru stor hennes andel i besparingsfonden är. Därefter uträknas den emot detta belopp svarande pensionen enligt räntefot och dödlighetstabell, som skola bestämmas af riksförsäkringsanstalten. För de delägare, som inträdt i pensionsåldern, sker därefter icke någon individuell uträkning af ränta eller arfsvinst.

För närvarande finnas icke i förväg definitivt fastställda grunder, efter hvilka pensionsbeloppet skall beräknas. Riksförsäkringsanstalten bestämmer sålunda, som jag redan antydt, för de i pensionsklassen

inträdande delägarna de försäkringstekniska grunder, räntefot och dödlighetstabell, efter hvilka deras pensioner skola beräknas.

Någon garanti är icke lämnad mot nedsättning af ett en gång beviljadt pensionsbelopp i händelse af sådan brist i pensionsfonden, som icke kan täckas af de uti säkerhetsfonden befuntliga medlen. Försiktigheten kommer därför säkerligen att bjuda riksförsäkringsanstalten att bestämma låg räntefot och dödlighet. Med hänsyn härtill komma pensionerna sannolikt att bli betydligt mindre än om de pensionerade delägarna finge tillgodoräkna sig den faktiska räntan och arfsvinsten. Detta förhållande kommer att fortvara, så länge icke ett eventuellt större öfverskott i tillgångarna möjligen ger anledning att ändra grunderna. Det synes därför sannolikt, att särskildt de tidigare delägarna och pensionärerna komma att erhålla relativt små pensioner.

Enligt de nu af riksförsäkringsanstalten föreslagna grunderna skulle de af eller för delägarna årligen gjorda insatserna ingå till en försäkringsfond. Därjämte tillgodoräknas statsbidrag för hvarje år de delägare, som därtill finnas berättigade. Sedan detta skett, verkställs en uträkning rörande hvad som erfordras för försäkringsfondens fyllande till det belopp, hvartill den bör uppgå för att utgöra sammanlagda kapitalvärdet af de återstående pensionsbelopp (redan beviljade och blifvande pensioner), som enligt fastställd dödlighetstabell och en garanterad räntefot af lägst 4 % motsvara de redan gjorda insatserna och de tillgodoräknade statsbidragen. Den sålunda uträknade fyllnads-summan inbetalas till försäkringsfonden och blir följaktligen statens kostnad för pensioneringen.

Genom de sålunda föreslagna förändringarna skulle *dels* förenklas förfarandet vid beräkningen af anstaltens fonder och delägarnas pensioner, *dels* beredas delägarna fördelen af att pensionernas storlek kunna exakt beräknas på förhand, så framt de blifvande insatserna bestämts, *dels* beredas de tidigare delägarna och pensionärerna lika stora fördelar med afseende å pensionens belopp som de senare tillträdande.

Enligt dessa nya grunder erfordras icke någon individuell uträkning af ränta och arfsvinst. Å delägarers konto och i hennes motbok behöfver icke göras annan anteckning än om de af eller för henne gjorda insatserna samt de henne eventuellt tillgodoräknade bidragen. Med det stora antal delägare, som redan nu finnes, betyder detta gifvetvis en väsentlig lindring af arbetet såväl för postsparbanken som för pensionsanstalten.

Vid uträkning af pensionsanstaltens försäkringsfond för att få bestämdt det belopp, som staten har att tillskjuta, kan man begagna sig

af den förenkling, som ett sammanförande af delägarna i årsklasser erbjuder. För hvarje sådan årsklass uträknas försäkringsfonden kollektivt (således icke såsom nu för hvarje delägare särskildt) enligt de fastställda försäkringstekniska grunderna. Summan af de för alla årsklasserna sålunda uträknade fonderna utgör anstaltens totala försäkringsfond. Då anstaltens faktiska behållning icke uppgår till försäkringsfondens belopp, har staten, såsom nämndt, att fylla skillnaden.

Så snart en delägare slutbetalt sina afgifter till anstalten, är på grund af den antagna räntefoten och dödlighetstabellen pensionsbeloppet definitivt fastslaget.

Ur statens synpunkt innebär fastställandet af en viss räntefot och en viss dödlighetstabell samt statsbidragets utgående i form af fyllnad i försäkringsfonden, att den osäkerhet, som enligt nu gällande reglemente förefinnes för delägarna på grund af den faktiska räntefotens och dödlighetens ändringar m. m., öfverflyttas på staten. Såsom riksförsäkringsanstalten i sin underdåniga skrifvelse af den 28 maj 1909 framhållit, torde dock för staten denna osäkerhet vara af underordnad betydelse i jämförelse med den redan existerande osäkerheten i afseende därpå, att statsbidragets storlek beror dels på antalet barnmorskor i anstalten, dels äfven på de frivilligt inbetalda afgifternas belopp.

Under återopande i öfrigt af hvad riksförsäkringsanstalten och statskontoret anfört har jag ansett mig böra biträda hvad riksförsäkringsanstalten i fråga om pensionens beräkande föreslagit.

För att utreda frågan om möjligheten att någon af de nuvarande delägarna skulle erhålla försämring i pensionsvillkoren, därest, såsom riksförsäkringsanstalten föreslagit, obligatorisk öfvergång till de nya grunderna stadgades, har jag genom riksförsäkringsanstalten låtit verkställa en undersökning. Därvid har antagits, att till grund för beräkningen af pension åt de nuvarande delägarna enligt nu gällande reglemente läggas de försäkringstekniska grunder, som riksförsäkringsanstalten hittills provisoriskt antagit skola komma till tillämpning, nämligen $3\frac{1}{2}$ % räntefot och den af förutvarande professorn, numera regeringsrådet A. Lindstedt uppgjorda dödlighetstabell för kvinnor, som finnes intagen å sid. 465 i kommittébetänkandet af år 1894 angående ordnande af pensionsväsendet för statens civila tjänst innehafvare samt för deras änkor och barn. Dessutom hafva gjorts de för pensionering enligt nu gällande reglemente gynnsamma antaganden, att besparingsfondens faktiska medelräntefot hela tiden kommer att bli $4\frac{1}{2}$ % och att dödligheten icke under *något* år före pensionsåldern understiger den, som beräknats enligt Lindstedts nyssnämnda tabell. Å andra sidan har gjorts det antagandet att, i enlighet

med riksförsäkringsanstaltens förutsättning att en räntefot af minst 4 % skulle antagas vid det nya reglementets tillämpning, räntefoten enligt de nya grunderna bestämmes till 4 % och att statistiska centralbyråns dödlighetstabell för kvinnor i hela riket under årtiondet 1891—1900 kommer att tillämpas.

För nyinträdda delägare af nedan angifna åldrar skulle i så fall mot inbetalningar under 20 år af delägaren och kommunen å tillsammans 25 kronor årligen samt motsvarande statsbidrag svara följande pensionsbelopp från 65 års ålder:

Inträdesålder.	Pensionsbelopp från 65 års ålder	
	enligt nu gällande bestämmelser.	enligt ändringsförslaget.
	Kronor	Kronor
25 år	503	509
30 »	391	404
35 »	304	320
40 »	234	252
45 »	179	196

Äfven under dessa för det nuvarande systemet gynnsamma antaganden skulle alltså för de nuvarande delägarna pensionerna enligt det nya systemet genomgående blifva något högre än enligt nu gällande reglemente. Att genom den föreslagna ändringen någon materiell orätt skulle tillfogas någon af de nuvarande delägarna synes därför icke vara att befara. Vid bedömande af frågan, huruvida någon formell orätt skulle ske någon af delägarna, bör man erinra sig, att enligt nu gällande reglemente delägarna icke hafva rätt till vissa pensioner, utan kunna de, om förhållandena därtill gifva berättigad anledning, nedsättas genom sänkning af antagen räntefot och dödlighet.

De i enlighet med de nu föreslagna grunderna utgående pensionerna äro också, enligt hvad jag inhämtat, icke obetydligt högre än hvad som med motsvarande inbetalningar erhålles hos enskilda försäkringsbolag.

På grund af hvad sålunda förekommit synes mig icke förefinnas någon betänklighet mot föreskrift om obligatorisk öfvergång till de nya grunderna för pensionens beräkning; och lär, då härigenom torde beredas de nuvarande delägarna en fördel, detta böra ske i form af

ett stadgande därom, att de nya grunderna skola äga tillämpning jämväl å äldre delägare.

Jag anser mig i detta sammanhang böra påpeka, att skillnaden mellan de i förut angifna tabell upptagna pensionsbeloppen ingalunda motsvaras af en i och för pensioneringen ökad kostnad för statsverket. Pensionsbeloppen enligt nu gällande bestämmelser äro nämligen, såsom nämnts, beräknade efter en räntefot af $3\frac{1}{2}$ %, medan anstalten å sina medel för närvarande åtnjuter en medelränta af $4\frac{1}{2}$ %. Därest räntefoten framgent skulle komma att öfverstiga $3\frac{1}{2}$ %, skulle följaktligen samlas en öfverskottsfond, hvilken väl förr eller senare på något sätt skulle komma pensionsanstaltens delägare till godo.

Beträffande riks försäkringsanstaltens hemställen att förslagsanslaget till bestridande af statens bidrag till barnmorskornas pensionering måtte från och med år 1911 höjas med 10,000 kronor har jag icke något att erinra.

Under återopande af hvad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

1:o) att godkänna följande ändrade grunder för barnmorskornas pensionsanstalt att gälla från och med år 1912:

Anstalten afser att bereda ålderdomsunderstöd åt här i riket legitimerade barnmorskor, hvilka utöfva yrkesmässig verksamhet såsom sådana.

Skyldig att inträda såsom delägare i anstalten är hvarje legitimerad barnmorska, som efter 1912 års ingång i en ålder, ej uppgående till 40 år, erhåller anställning hos kommun mot åtnjutande af fast aflöning eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande 400 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagdt högst 100 kronor.

Berättigad att inträda såsom delägare i anstalten är hvarje annan legitimerad barnmorska, som här i riket utöfvar yrkesmässig verksamhet såsom sådan och icke uppnått en lefnadsålder af 60 år.

Anmälan om inträde i anstalten göres för barnmorska, som är skyldig att inträda såsom delägare, af vederbörande kommun eller barnbördshus; och skall denna anmälan vara åtföljd af, förutom handlingar, som visa, att barnmorskan är skyldig att inträda i anstalten, kommunens eller barnbördshusets uttryckliga förklarande, huruvida och till hvilket belopp kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna årsbidrag till barnmorskans pensionering.

Annan barnmorska, än nyss är nämnd, har att själf hos anstalten göra ansökan om inträde med bifogande af handlingar, som utvisa, att hon är berättigad till inträde; och bör dylik ansökan af barnmorska, som har anställning hos kommun eller å barnbördshus, så vidt ske kan, vara åtföljd af kommunens eller barnbördshusets förklarande, huruvida och till hvilket belopp kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna årsbidrag till hennes pensionering.

Delägare är pliktig att årligen intill det år, då hon berättigas uppbära pension, till anstalten inbetala 10 kronor, dock icke under längre tid än 20 år.

I fråga om barnmorska, som är skyldig att inträda såsom delägare i anstalten, ansvarar den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan har anställning, eller, där anställningen är fästad vid två eller flera kommuner gemensamt, den folkrikaste bland dem för afgiftens behöriga erläggande.

Det ankommer på kommun eller barnbördshus att bestämma om erläggande af årsbidrag till pensionering af barnmorska, anställd hos kommunen eller å barnbördshuset, dock med iakttagande däraf att minsta årsbidraget utgör 10 kronor.

Delägare må, utöfver henne åliggande årsafgift, göra frivilliga insatser för beredande af högre pension.

Försummar delägare, som icke är skyldig att kvarstå i anstalten, att under två på hvarandra följande år inbetala föreskrifven årsafgift, upphör hon att vara delägare i anstalten och förlorar sin hos densamma inbestående behållning, därest ej Kungl. Maj:t i särskilda fall finner skäligt härifrån medgifva undantag.

Barnmorska, som blifvit förklarad för alltid förlustig rättigheten att utöfva barnmorskeyrket, upphör ock att vara delägare i anstalten, men äger att återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta.

Rätt att komma i åtnjutande af pension från anstalten inträder för delägare, som fullgjort föreskrifna inbetalningar, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, och sedan hon uppnått en lefnadsålder af 55 år eller, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urståndsatt att vidare utöfva barnmorskeyrket, 50 år, i hvilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till 12 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska.

Pensionen, hvilken, därest den pensionsberättigade är anställd hos kommun eller å barnbördshus, icke må uppbäras förr än från och med

månaden näst efter den, hvarunder hon frånträdt denna befattning, utgår i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt af Kungl. Maj:t fastställd dödlighetstabell och räntefot, hvilken senare ej må sättas lägre än till fyra procent, är beroende på storleken af de insatser, som blifvit af eller för henne gjorda, och af de henne därutöfver enligt nedanstående bestämmelser för pensionens ökning tillgodoräknade belopp.

Hvarje i anstalten delaktig barnmorska, hvilken har anställning hos kommun mot åtnjutande af fast aflöning eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande 400 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagdt högst 100 kronor, tillgodoräknas årligen ett bidrag för hennes pensionering lika stort med de insatser tillsammanlagda, hvilka under året blifvit af eller för henne gjorda, dock att detta årsbidrag icke för någon må öfverstiga 25 kronor eller beräknas för längre tid än 20 år eller för delägare, som uppnått 60 års ålder.

Detsamma gäller om delägare, som af kommun anställts att mot ersättning af kommunen för hvarje förrättning betjäna dess fattiga och för hvilken kommunen förbundet sig att erlægga årsbidrag till hennes pensionering.

Delägare, som icke vidare innehar sådan anställning, som afses i näst föregående två punkter, tillgodoräknas dock bidrag enligt angifna grunder, därest hon under sammanlagdt 12 år fått tillgodoräkna sig sådant bidrag.

Sammanlagda kapitalvärdet af de återstående pensionsbelopp, som enligt fastställda försäkringstekniska grunder motsvara de redan gjorda och de tillgodoräknade inbetalningarna, utgör anstaltens försäkringsfond.

Staten bidrager till delägarnas pensionering på det sätt, att statsverket årligen betalar den summa, som erfordras för försäkringsfondens fyllande till det belopp, hvartill den på grund af bestämmelserna i närmast föregående punkt bör uppgå.

Pensionstagare, som genom laga kraftvunnet beslut förklarats förlustig medborgerligt förtroende, har förlorat all rätt till pension, men äger återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta, och jämväl med afdrag af hvad såsom pension uppburits.

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

2:o) att godkänna följande bestämmelser att redan före den 1 januari 1912, så snart ske kan och i den mån Kungl. Maj:t föreskrifver, träda i tillämpning:

Legitimerad barnmorska, som enligt nu gällande bestämmelser icke är berättigad till inträde i anstalten, men utöfvar yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska och icke uppnått en lefnadsålder af 60 år, äger att inträda såsom delägare under de villkor, som i nu föreslagna grunder stadgas för barnmorska, hvilken ej är anställd i kommuns tjänst eller å barnbördshus.

Barnmorska, som enligt nu gällande bestämmelser för pensionsanstalten skall upphöra att vara delägare i anstalten på grund däraf att hon icke vidare innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till anstalten, berättigas kvarstå i anstalten under de villkor, som enligt nu föreslagna grunder skola gälla, dock under förutsättning att vederbörande barnmorska inom af riks försäkringsanstalten föreskrifven tid förklarar sig villig att jämväl i öfrigt underkasta sig dessa grunder, i hvad angår upphörande af delägarskap i anstalten.

Ofvan föreslagna bestämmelser angående rätt att komma i åtnjutande af pension redan vid tidigare ålder än nu är stadgad må vinna tillämpning jämväl å barnmorska, som före den 1 januari 1912 blifvit delägare i pensionsanstalten, om hon inom viss, af riks försäkringsanstalten föreskrifven tid förklarar sig villig att underkasta sig påföljden att icke efter uppnådda 60 år komma i åtnjutande af statsbidrag.

För delägare, som vunnit inträde i anstalten före den 1 januari 1912, skola ofvanstående bestämmelser om sättet för pensions beräkande jämväl äga tillämpning.

Den enligt nu gällande bestämmelser bildade säkerhetsfonden öfverföres till anstaltens besparingsfond samt fördelas på denna fonds delägare i förhållande till hvars och ens andel däri; och skall hvarje delägars därefter befintliga behållning i besparingsfonden tillgodoräknas henne såsom insats för pension i enlighet med ofvannämnda försäkringstekniska grunder, dock att statsbidrag för sådan insats icke må tillgodoräknas.

Slutligen tillstyrker jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

3:o) att från och med år 1911 höja det till bestridande af statens bidrag till pensionering af barnmorskor å riksstatens tionde hufvudtitel anvisade förslagsanslag å 20,000 kronor med 10,000 kronor eller till 30,000 kronor.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle aflämnas till Riksdagen.

Ur protokollet:

F. W. O. Leuhusen.